

บทที่ 2

การแปลในวรรณคดีของนักวิชาการ

การศึกษาการแปลในวรรณคดีของนักวิชาการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การศึกษา
ข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาอัลกุรอาน อัลหะดีษ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น
โดยนำเสนอตามลำดับสาระสำคัญ ดังนี้

2.1 คำนิยามของการแปล

2.2 ความเป็นมาของการแปล

2.3 ประเภทของการแปล

2.4 คำนิยามของอัลกุรอาน

2.5 ความหมายของอัลกุรอาน

2.6 วัตถุประสงค์ของอัลกุรอาน

2.7 การแปลความหมายอัลกุรอาน

2.8 การแปลความหมายอัลกุรอานในมิติทางนิติศาสตร์

2.9 การแปลความหมายอัลกุรอานในมิติทางประวัติศาสตร์

2.1 คำนิยามของการแปล

นักวิชาการด้านภาษาอาหรับได้ให้คำนิยามของการแปล (ترجمة) ไว้สองด้าน ได้แก่
ด้านภาษาศาสตร์และด้านศัพท์เฉพาะศาสตร์ โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 คำนิยามด้านภาษาศาสตร์

ซัยนุดดีน อรรอซีย (Zayn al-dīn al-Razīy, 1999: 119) ได้อ้างถึงรากศัพท์ของ
ترجمة ว่ามาจาก تَرْجَمَ หมายถึง อรรถาธิบายถ้อยคำด้วยภาษาอื่น พหูพจน์คือ تَرْجَمَاتٌ คำนี้ยังหมายถึง
التَرْجُومَاتُ ด้วย

อิบนุ มัสนูร ('Ibn Maṣṣūr, 1994: 12/229) ให้คำนิยามของ التَرْجُمانُ ซึ่งมาจาก รากศัพท์ تَرَجَّمَ ว่าหมายถึง การอธิบายถ้อยคำด้วยภาษาของถ้อยคำนั้น ตามความหมายนี้ตรงกับที่ท่านอับดุลลอฮฺ บิน อับบาส ได้รับการขนานนามว่าเป็น تَرْجُمانُ القرآنِ หมายถึง ผู้อธิบายความหมายอัลกุรอาน

อัซซุรกอญีย (al-Zurqānīy, 1996: 2/109-110) ให้คำนิยามของ ترجمة ไว้ 4 ลักษณะ คือ 1) การถ่ายทอดถ้อยคำของตนเอง 2) การอธิบายถ้อยคำด้วยภาษาต้นฉบับของถ้อยคำนั้น 3) การอธิบายถ้อยคำด้วยภาษาฉบับแปลของถ้อยคำนั้น 4) การถ่ายคำในภาษาหนึ่งด้วยคำจากภาษาอื่น

นอกจากคำนิยามทั้งสี่นี้แล้ว อัซซุรกอญียกล่าวว่า ترجمة ยังใช้ในบริบทอื่นที่สื่อความหมายถึงการอธิบายแจกแจงได้อีกด้วย โดยเมื่อนำมาใช้กับหนังสือหรือตำรา เช่น ترجم لهذا الباب หมายถึงการแจกแจงหัวข้อของบทนั้น และเมื่อนำมาใช้กับบุคคล เช่น ترجم لفلان หมายถึงการกล่าวถึงประวัติและความเป็นมาของบุคคลที่กล่าวถึง (al-Zurqānīy, 1996: 2/110)

2.1.2 คำนิยามด้านศัพท์เฉพาะศาสตร์

คำนิยามทางด้านศัพท์เฉพาะศาสตร์ของการแปลนี้ ทั้งนักวิชาการด้านศาสนาและนักวิชาการด้านการแปลต่างก็ได้ให้คำอธิบายไว้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะนักวิชาการด้านการแปลมีที่ยึดแนวทางดั้งเดิมและแนวทางร่วมสมัยซึ่งให้คำจำกัดความที่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

อัซซุรกอญีย (al-Zurqānīy, 1996: 2/110) กล่าวว่า การแปล (الترجمة) หมายถึง การอธิบายความหมายของถ้อยคำในภาษาหนึ่งด้วยอีกถ้อยคำจากภาษาอื่น โดยรักษาความหมายและเจตนารมณ์ของถ้อยคำนั้นไว้อย่างครบถ้วน

มันนาอ อัลก็อฏฏอน (Mannā'a al-Qaṭṭān, 2000: 324) อธิบายถึงการแปล (الترجمة) ว่ามี 2 ความหมาย คือ 1) อัดดีรญะมะฮฺ อัลหฺรฟียะฮฺ (الترجمة الحرفية) หมายถึง การถ่ายคำในภาษาหนึ่งด้วยคำจากภาษาอื่น โดยคำนึงถึงโครงสร้างและการเรียงลำดับถ้อยคำในภาษานั้น 2) อัดดีรญะมะฮฺ อัตตีฟสีรียะฮฺ (الترجمة التفسيرية) หมายถึง การอธิบายความหมายของคำด้วยอีกภาษาหนึ่งโดยไม่ยึดติดกับโครงสร้างและการเรียงลำดับถ้อยคำในภาษาเดิม

นักวิชาการด้านการแปลได้ให้คำนิยามของการแปลไว้แตกต่างกัน ดังนี้

J.T. Catford (1965: 1) ได้ให้คำนิยามของการแปลว่าหมายถึง กระบวนการของการแทนที่ข้อความในภาษาด้วยข้อความอื่น

Peter Newmark (1981: 7) เคยให้ความหมายว่า การแปล คือ งานอันละเอียดประณีตในการแทนที่สารหรือข้อความในภาษาหนึ่งด้วยสารหรือข้อความในอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งในภายหลังนักวิชาการผู้นี้ได้ให้คำนิยามของการแปลใหม่ว่า คือ การถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่งให้ตรงตามความหมายของผู้เขียน (Newmark, 1995: 5)

Eugene Nida และ Charles Taber (1969: 12) ให้คำนิยามว่า การแปล คือการหาความหมายในภาษาแปลให้ใกล้เคียงและเป็นธรรมชาติที่สุดให้เท่าเทียมกับความหมายในภาษาต้นฉบับ ประการแรกในแง่ของความหมาย และประการหลังในแง่ของลีลาภาษา

จากคำนิยามเหล่านี้พบว่า นักวิชาการในยุคก่อนหน้านี้นมองการแปลว่าเป็นการถ่ายคำในภาษาหนึ่งด้วยคำจากอีกภาษา โดยคำนึงถึงตัวบทเป็นสำคัญ ในขณะที่นักวิชาการร่วมสมัยมองว่าการแปลคือการถ่ายทอดความหมายมิใช่การถ่ายภาษา โดยให้ความสำคัญกับทั้งตัวบทและบริบท การแปลจึงเป็นการทำความเข้าใจสารในภาษาหนึ่ง แล้วถ่ายทอดสารนั้นให้เป็นอีกภาษาหนึ่ง ดังกล่าวนี้อธิบาย พิณิจฎวล (2543: 12-13) จึงได้กล่าวสรุปคำนิยามของการแปลในยุคสมัยปัจจุบันไว้อย่างครอบคลุมว่า คือ การถ่ายทอดข้อความจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง โดยรักษารูปแบบ คุณค่า และความหมายในข้อความเดิมไว้อย่างครบถ้วน รวมทั้งให้ความหมายแฝงซึ่งได้แก่ความหมายทางวัฒนธรรม ปรัชญา ความคิด ความรู้สึก ฯลฯ”

2.2 ความเป็นมาของการแปล

การศึกษาถึงความเป็นมาของการแปลเป็นการศึกษาอดีตเพื่อเข้าใจปัจจุบัน โดยในประเด็นเรื่องนี้รัชนิโรจน์ กุลธำรง (2552: 13-16) ได้ให้รายละเอียดไว้โดยนำเสนอความเป็นมาของการแปลตั้งแต่จุดเริ่มต้นซึ่งเกิดขึ้นในโลกฝั่งตะวันตก จากนั้นจึงนำเสนอการแปลที่เกิดขึ้นทางโลกฝั่งตะวันออก และการแปลในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

Munday (2001: 19-23) พูดถึงความเป็นมาของการแปลไว้ว่า งานแปลชิ้นแรกเกิดขึ้นในปีที่ 46 ก่อนคริสตกาล เป็นการแปลสุนทรพจน์ของ Aeschines และ Demosthenes โดย Cicero นักปราชญ์โรมันที่โดดเด่นด้านไวยากรณ์และวาทวิทยา ได้เขียนอธิบายการแปลของตนโดยระบุว่าไม่จำเป็นต้องแปลตามตัวอักษร แต่จะต้องรักษาลีลาของสุนทรพจน์และพลังของภาษาเพื่อให้

สามารถรื้ออารมณ์ผู้ฟังได้ สาเหตุที่ เห็นว่าการแปลตามตัวอักษรไม่เหมาะสม เนื่องจากในยุคโรมันนั้น การแปลแบบคำต่อคำมีความหมายเช่นนั้นจริง ๆ คือผู้แปลจะแทนที่คำแต่ละคำในต้นฉบับภาษากรีก โดยใช้คำละตินที่มีโครงสร้างทางไวยากรณ์ใกล้เคียงกับคำในภาษากรีกมากที่สุด เพราะชาวโรมันจะอ่านฉบับแปลไปพร้อม ๆ กับการอ่านต้นฉบับในภาษากรีก

ต่อมาในปีที่ 20 ก่อนคริสตกาล Horace กวีชาวโรมันแปลข้อความสั้น ๆ จาก Art Poetica โดยมุ่งแปลให้มีภาษาที่มีลักษณะเป็นสุนทรียะ ไพเราะ และสร้างสรรค์ ซึ่งการแปลทั้งแบบ Cicero และ Horace มีอิทธิพลต่อการแปลในอีกหลายร้อยปีถัดมา เมื่อ St. Jerome นักแปลที่มีชื่อเสียงที่สุดในประวัติศาสตร์แปลพระคัมภีร์เก่าฉบับ Greek Septuagint โดยแปลตามวิธีของ Cicero ในการแปลจากภาษากรีกมาเป็นภาษาละติน คือไม่ได้แปลตามตัวอักษรและได้อธิบายวิธีการแปลไว้ในจดหมายที่เขียนถึงวุฒิสมาชิก Pammachius ในปี ค.ศ. 395 หลังจากที่มีผู้วิจารณ์งานแปลชิ้นนี้ของตนว่าแปลผิด St. Jerome อธิบายว่า “การแปลนั้นไม่ใช่การแปลคำต่อคำ แต่แปลความหมายต่อความหมาย เพราะการแปลคำต่อคำนั้นทำให้งานแปลออกมาแปลกพิกล และทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจความหมายในต้นฉบับ” คำอธิบายวิธีการแปลของ St. Jerome นี้เป็นถ้อยคำที่โด่งดังมากในวงการแปลเมื่อมีการพูดถึงวิธีการแปลที่ดี อย่างไรก็ตาม St. Jerome มีข้อยกเว้นสำหรับการแปลคัมภีร์ไบเบิลว่า ต้องระวังเพราะอาจมีโครงสร้างไวยากรณ์ที่เป็นปัญหาขบไม่แตก การตีความอาจทำให้ความหมายเปลี่ยนและอาจถูกกล่าวหาว่าเป็นคนนอกกริต ดังนั้น จึงมีข้อยกเว้นว่าต้องแปลแบบคำต่อคำ

แม้คำอธิบายเรื่องวิธีการแปลของ St. Jerome จะได้ชื่อว่าชัดเจนที่สุด แต่ก็ยังมีการโต้เถียงเรื่องวิธีการอยู่ ไม่ว่าจะเป็นในการแปลคัมภีร์ไบเบิลหรือต้นฉบับเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญาอื่น ๆ การถกเถียงยังคงมีอยู่กว่าพันปี ในช่วงเวลาดังกล่าวสถาบันศาสนานิกายโรมันคาทอลิกก็ยังคงเคร่งครัดอย่างไม่เสื่อมคลาย เพื่อให้การแปลคัมภีร์ไบเบิลยังคงยึดถือตามความหมายที่ใช้กันมาเป็นเวลานานและเป็นที่ยอมรับว่าเป็นความหมายที่ถูกต้องเท่านั้น ห้ามตีความแต่งเติมจากที่มีอยู่ในต้นฉบับ ผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกข้อหาว่าเป็นพวกนอกกริต นอกศาสนา และงานแปลนั้นจะถูกห้ามเผยแพร่ ผู้แปลอาจถูกลงโทษถึงชีวิต เช่น Etienne Dolet นักมนุษยนิยมชาวฝรั่งเศสถูกเผาตายทั้งเป็นเพราะแปลงานเขียนของ Plato ที่กล่าวถึงสิ่งที่จะดำรงอยู่หลังความตาย โดยเติมวลีสั้น ๆ ท้ายข้อความของ Plato ว่า “ไม่มีอะไรเลยทั้งสิ้น” คณาจารย์ของ Sorbonne University เป็นผู้ตั้งข้อกล่าวหานี้ เหตุการณ์นี้จึงกลายเป็นตัวอย่างที่โด่งดังของการถูกลงโทษจนถึงชีวิต เพียงเพราะการเติมถ้อยคำเล็กน้อยลงไปในการแปลตัวบทที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับศาสนาแม้จะไม่ใช่อุบายในคัมภีร์ทางศาสนาก็ตาม เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นใน ค.ศ. 1546

นอกจากเหตุการณ์นี้แล้ว ยังมีตัวอย่างที่มีการกล่าวถึงกันอย่างมากที่สุดในเรื่องการเป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันศาสนาที่มีการแปลมาเกี่ยวข้อง นั่นคือกรณีของ Martin Luther นักปฏิรูปศาสนาชาวเยอรมันที่แปลพระคัมภีร์ใหม่ใน ค.ศ. 1522 และแปลพระคัมภีร์เก่าใน ค.ศ.1534 โดยแปลเป็นภาษาเยอรมันที่เป็นภาษาท้องถิ่นที่ใช้กันในหมู่ชาวบ้านทั่วไป ทำให้ถูกกล่าวหาว่าเปลี่ยนแปลงพระคัมภีร์อันศักดิ์สิทธิ์ Luther ใช้วิธีการเดียวกับ St. Jerome คือไม่แปลตามตัวอักษรเพราะเชื่อว่าจะทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดความหมายในต้นฉบับมาให้ผู้อ่านชาวเยอรมันเข้าใจพระคัมภีร์ฉบับแปลได้เท่าที่ควร บางครั้งมีการเติมคำบางคำลงไปเพื่อมุ่งให้ชาวบ้านร้านตลาดอ่านเข้าใจ แนวคิดเช่นนี้ของ Luther มีความสำคัญต่อวงการแปลในแง่ที่นับเป็นก้าวแรกที่มีการให้ความสำคัญต่อผู้อ่าน เพราะผู้แปลเลือกใช้ภาษาแปลที่เป็นภาษาระดับชาวบ้านในการแปลคัมภีร์ทางศาสนาที่ในต้นฉบับจะใช้ภาษาระดับสูง

ส่วนทางโลกฝั่งตะวันออกนั้น มีการแปลเกิดขึ้นในสองพื้นที่สำคัญ ได้แก่ แผ่นดินจีนและแผ่นดินอาหรับ ซึ่งเกิดการถกเถียงกันเรื่องวิธีการแปลที่อาจแยกได้เป็นสองขั้วเช่นเดียวกันกับในโลกฝั่งตะวันตก ในแผ่นดินจีนมีการแปลพระสูตรในพระพุทธศาสนาจากภาษาสันสกฤตมาเป็นภาษาจีน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วง โดยช่วงแรกอยู่ระหว่าง ค.ศ. 148-265 เป็นการแปลแบบคำต่อคำ เนื่องด้วยสาเหตุสองประการคือ ขาดผู้มีความรู้ความสามารถในสองภาษาและจากความเชื่อที่ไม่ควรจะเปลี่ยนถ้อยคำในคัมภีร์ทางศาสนา วิธีการแปลเช่นนี้ทำให้โครงสร้างประโยคในภาษาจีนของฉบับแปลมีลักษณะผิดธรรมชาติ การถ่ายทอดตัวอักษรของชื่อต่าง ๆ ก็ทำอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ ทำให้การอ่านฉบับแปลยากลำบาก จะมีก็แต่ผู้ที่มีความรู้พื้นฐานเรื่องศาสนาเท่านั้นจึงจะอ่านรู้เรื่อง ช่วงที่สองอยู่ระหว่าง ค.ศ. 265-589 การแปลเปลี่ยนขั้วมาสู่วิธีการแปลแบบอิสระและมีการขัดเกลาภาษาให้มีความไพเราะงดงาม แต่ก็มีผู้วิจารณ์ว่ามีการขัดเกลาภาษาในฉบับแปลมากจนในบางครั้งทำให้ผิดไปจากต้นฉบับ และช่วงที่สามซึ่งอยู่ระหว่าง ค.ศ.589-1100 นักแปลที่มีบทบาทสูงสุดคือ Xuan Zang ยังได้วางกฎเกณฑ์การถ่ายตัวอักษรซึ่งมีผู้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติต่อมา

ทางด้านแผ่นดินอาหรับมีศูนย์กลางการแปลอยู่ที่กรุงแบกแดด มีงานแปลจำนวนมากในช่วง ค.ศ. 750-1250 มีทั้งการแปลข้อเขียนด้านวิทยาศาสตร์และปรัชญาจากกรีกมาเป็นภาษาอาหรับ วิธีการแปลแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ แบบตามตัวอักษรอย่างเคร่งครัดโดยหาคำเทียบเคียงกับคำในภาษากรีก หากไม่มีคำนั้น ๆ ก็จะยืมคำภาษากรีกมาใช้แทน แบบที่สอง คือ แบบตามความหมายซึ่งนำมาใช้เมื่อเห็นว่าวิธีการแรกใช้ไม่ได้ผล การแปลจะถ่ายทอดความหมายในต้นฉบับมาเป็นภาษาอาหรับที่ราบรื่นและเป็นไปตามธรรมชาติ (Munday 2001: 20-21)

จะเห็นได้ว่า การแปลในโลกฝั่งตะวันออกก็เริ่มจากการแปลตามตัวอักษร จากนั้นจึงค่อยเปลี่ยนมาสู่การแปลความหมาย แต่ก็ยังให้ความสำคัญกับการรักษาลีลาของภาษาในต้นฉบับอยู่

ด้านการแปลในประเทศไทย ฅนอมนวล โอลเจรญ (2548: 20-26) ระบุนว่า มีหลักฐานว่าม้งานแปลเกดข้ันตั้งแต่มัยกรุงศรีอยุธยา เป็นการแปลคำสอนหรือลัทธิธรรมทางศาสนา พงศาวดารของชาติที่มีสัมพันธ์ไมตรีกันและการแปลบันทึกประวัติศาสตร์ ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้นมีการแปลวรรณคดี เช่น เรื่องสามก๊ก เป็นการแปลจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย และเมื่อพูดถึงวิธีการแปลแล้ว ในการแปลลัทธิธรรมทางศาสนา เช่น การแปลพระไตรปิฎกจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทยผู้แปลจะนำต้นฉบับบทหนึ่งหรือตอนหนึ่งมาแปลเป็นภาษาไทยในรูปของคำประพันธ์ โดยรักษาล้อยคำ สำนวน และลีลาของภาษาให้เหมือนต้นฉบับ นำต้นฉบับมาแปลเคียงคู่ร้อยสลับกับฉบับแปลไปจนจบ จึงมีคำเรียกรการแปลแบบนี้ว่า “แปลร้อย” ส่วนการแปลวรรณกรรมตะวันตกเป็นภาษาไทย เริ่มมีในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ใน พ.ศ. 2463 ม้งานแปลบทละครเชกสเปียร์เป็นครั้งแรก ต่อมาก็มีการแปลนวนิยายซึ่งส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาให้ความเพลิดเพลิน วิธีการแปลจะรักษาเนื้อเรื่องสำคัญไว้ มีการตัดทอนเนื้อเรื่องย่อยออกไปเป็นจำนวนมาก ไม่มีการดัดแปลงเนื้อหาให้เป็นเรื่องของไทย ๆ จะรักษาชื่อตัวละคร เหตุการณ์ และบทสนทนาตามต้นฉบับเดิมไว้ การแปลของประเทศไทยเจริญเป็นประวัติการณ์ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ มีการแปลหนังสือทุกประเภทโดยมีการอธิบายหรือขยายความศัพท์ที่ผู้แปลคิดว่าผู้อ่านจะไม่เข้าใจ รวมทั้งมีการแปลโดยใช้คำในภาษาไทยเปรียบเทียบกับผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น นักแปลวรรณกรรมที่สำคัญที่สุดในสมัยนั้นคือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงแปลวรรณกรรมจากภาษาสันสกฤต ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาไทยจำนวน 40 เรื่อง ในการแปลบทละคร *The Merchant of Venice* เป็นบทละครเวนิสวานิช ทรงคงรูปให้เป็นตัวละครพูดโต้ตอบกันตามแบบต้นฉบับโดยผูกคำแปลเป็นกลอนไทยให้รูปคล้ายต้นฉบับมากที่สุด ส่วนในการแปลบทละคร *Romeo and Juliette* ทรงแปลตามตัวอักษร แปลประโยคต่อประโยค รวมทั้งทรงใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ ตรงกับต้นฉบับ

จากการศึกษาความเป็นมาของการแปลตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันพบว่า การแปลมีพลวัตและมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยการแปลในช่วงแรกจะเป็นการแปลคัมภีร์ มีลักษณะเป็นการถ่ายคำ และยึดตัวบทที่เป็นภาษาต้นฉบับอย่างเคร่งครัด การแปลในช่วงต่อมามีการให้ความสำคัญกับผู้อ่าน มีลักษณะเป็นการถ่ายทอดความหมายและมีการคำนึงถึงบริบท จนถึงปัจจุบันที่การแปลมีความหลากหลายมากขึ้นตามบริบทที่แตกต่างกัน

2.3 ประเภทของการแปล

ประเภทของการแปลนั้นเป็นผลสืบเนื่องจากความเป็นมาของการแปลที่มีพัฒนาการมาตลอดหน้าประวัติศาสตร์และสังเกตได้ว่าการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยแตกต่างกัน การจำแนกประเภทของการแปลจึงไม่อาจเป็นไปในลักษณะใดลักษณะหนึ่งได้อย่างตายตัว ผู้วิจัยจึงนำเสนอการ

แบ่งประเภทของการแปลใน 2 ลักษณะ คือ การแบ่งประเภทตามแนวทางดั้งเดิม และการแบ่งประเภทตามแนวทางร่วมสมัย ซึ่งเป็นการจำแนกตามพัฒนาการของการแปลตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

2.3.1 การแบ่งประเภทตามแนวทางดั้งเดิม

เมื่อพิจารณาจากความเป็นมาของการแปลทั้งในโลกฝั่งตะวันตกและโลกฝั่งตะวันออกตลอดจนในประเทศไทย พบว่า ในระยะแรกวิธีการแปลจะแบ่งเป็นสองวิธี คือ

1. การแปลแบบคำต่อคำ หรือการแปลตามตัวอักษร หรือการแปลโดยพยัญชนะ และ
2. การแปลแบบความหมายต่อความหมายหรือแบบยึดความหมาย หรือการแปลโดยอรรถ (รัชนีโรจน์กุลธำรง, 2552: 16)

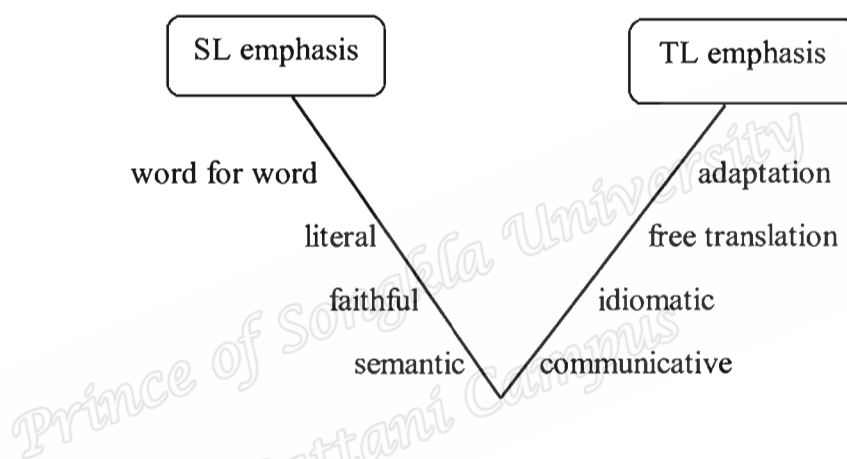
การแบ่งประเภทแบบนี้เป็นการแยกสองสิ่งที่ต่างกันออกจากกันเป็นสองขั้วที่ตรงข้ามกัน เป็นพื้นฐานสำคัญของทฤษฎีตั้งแต่ยุคกรีกและโรมันในการจัดประเภทสรรพสิ่งต่าง ๆ และได้รับการยึดถือเป็นวิถีปฏิบัติมาเนิ่นนานนับแต่อดีต แต่ช่วงไม่นานมานี้ เริ่มมีการไม่ยอมรับว่าทฤษฎีดังกล่าวจะใช้การได้ในการศึกษาสิ่งที่เป็นการรู้คิดที่เกิดขึ้นในความคิดของมนุษย์ เช่นในเรื่องภาษาและการถ่ายทอดระหว่างภาษา ที่ความหมายของคำ ๆ หนึ่งนั้นเกี่ยวพันกับปัจจัยหลายอย่างทั้งภายนอกและภายใน รวมถึงตัวบทและบริบทที่แวดล้อมคำและความหมายนั้นอยู่ด้วย นักวิชาการในยุคหลังจึงเสนอแนวทางการแบ่งประเภทของการแปลอีกรูปแบบหนึ่งที่ไม่ได้แยกออกเป็นขั้วตรงข้ามกัน (รัชนีโรจน์กุลธำรง, 2552: 21)

2.3.2 การแบ่งประเภทตามแนวทางร่วมสมัย

นักวิชาการยุคหลังมีความเห็นว่าไม่อาจแบ่งวิธีการแปลออกเป็นสองประเภทแยกจากกันเหมือนแยกสีตาออกจากสีขาว ทั้งนี้เพราะในความเป็นจริงผู้แปลจะต้องพบกับข้อจำกัดมากมายและคำแปลที่เหมาะสมนั้นก็มีความหลากหลาย จึงควรแบ่งประเภทวิธีการแปลโดยใช้แนวต่อเนื่องแทนที่จะแบ่งเป็นข้อ ๆ แยกจากกัน เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของการแปลแต่ละแบบว่ามีลักษณะที่ค่อย ๆ ต่างกันจนถึงต่างกันมากที่สุด (Piotrowska, 1998: 209) ทักษะนี้สอดคล้องกับ Larson (1998: 19) ที่เห็นว่างานแปลทั้งหลายนั้นมักจะเป็นการผสมผสานกันระหว่างการถ่ายทอดรูปภาษาพร้อม ๆ กับถ่ายทอดความหมาย แต่การถ่ายทอดความหมายโดยใช้ภาษาฉบับแปลที่มีลักษณะเป็นธรรมชาติของภาษานั้น ๆ โดยตลอดก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย บางครั้งผู้แปลจึงต้องแปลตามตัวอักษรในบางแห่ง แม้ว่าจุดมุ่งหมายสำคัญคือการแปลแบบตามธรรมชาติของภาษาฉบับแปล (idiomatic translation) ก็ตาม Larson ได้แสดงให้เห็นการจัดแบ่งการแปลประเภทต่าง ๆ ในลักษณะแนวต่อเนื่อง โดยเรียงลำดับการแปลจากแบบตรงตามต้นฉบับเดิมมากที่สุดไปสู่ระดับที่เป็นธรรมชาติในภาษาฉบับแปลมากที่สุด ดังนี้ (รัชนีโรจน์กุลธำรง, 2552: 21-22)

very literal	Literal	modified literal	inconsistent mixture	near idiomatic	Idiomatic	unduly free
--------------	---------	------------------	----------------------	----------------	-----------	-------------

นอกจาก Larson แล้ว Newmark ก็ได้จำแนกประเภทการแปลโดยจับหลักที่การแบ่งแยกระหว่างภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล ออกเป็น 2 ชนิด คือ 1) การแปลแบบที่เน้นการรักษาต้นฉบับ และ 2) การแปลแบบเน้นที่ความเข้าใจของผู้อ่านในภาษาแปล และได้จัดระดับเรียงตั้งแต่การแปลที่เน้นการรักษาภาษาต้นฉบับมากที่สุด ลดหลั่นไปตามลำดับจนถึงแบบที่เน้นความเข้าใจของผู้อ่านในภาษาฉบับแปลมากที่สุด เป็นรูป V (สุพรรณณี ปิ่นมณี, 2557: 8)

Hatim และ Mason (1990: 16) ได้เสนอแนวทางการแปลในอีกรูปแบบที่แตกต่างออกไป โดยพิจารณาที่ความมุ่งหมายพื้นฐานของผู้แปลที่แตกต่างกันไปเมื่อทำงานแปลแต่ละชิ้น และแบ่งการแปลออกเป็น 3 ชนิด ดังนี้ (สุพรรณณี ปิ่นมณี, 2557: 13)

1. การแปลแบบยึดผู้เขียนเป็นหลัก (author-centred translating)
2. การแปลแบบยึดสิ่งที่แปลเป็นหลัก (text-centred translating)
3. การแปลแบบยึดผู้อ่านเป็นหลัก (reader-centred translating)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาด้านความหมาย ความเป็นมา และประเภทของการแปล เพื่อเข้าใจภาพรวมและความเป็นมาของการแปลโดยทั่วไป ทว่าในส่วนของการแปลความหมายอัลกุรอานซึ่งมีลักษณะเฉพาะทั้งในด้านตัวบท ความเป็นมา วิธีการแปล และข้อบัญญัติทางนิติศาสตร์อิสลาม ผู้วิจัยจะนำเสนอในหัวข้อต่อ ๆ ไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.4 คำนิยามของอัลกุรอาน

2.4.1 คำนิยามด้านภาษาศาสตร์

นักวิชาการมีความคิดเห็นต่างกันในคำนิยามด้านภาษาศาสตร์ของอัลกุรอาน ออกเป็นหลายทรรศนะ โดยประเด็นหลักของทรรศนะที่แตกต่างกันนี้อยู่ที่รากศัพท์ของคำว่า الْقُرْآن ว่าเป็นกริยามะฮมุซ²⁹ (فعل مهموز) หรือไม่ โดยมีรายละเอียดปรากฏอยู่ใน Mabāḥith fi ‘Ulūm al-Qur’ān (Ṣubḥīy al-Ṣalīh, 1996: 18-19) ดังนี้

2.4.1.1 นักวิชาการที่มีทรรศนะว่าไม่ได้มาจากคำกริยามะฮมุซ

นักวิชาการกลุ่มที่มีทรรศนะว่ารากศัพท์ของคำว่าอัลกุรอานไม่ได้มาจากกริยามะฮมุซ ได้แก่ อัชชาฟีอีย อัลฟิรรออ์ และอัลอ์ฮออะรีย ซึ่งนักวิชาการแต่ละท่านได้ให้รายละเอียดไว้แตกต่างกัน ได้แก่

อัชชาฟีอีย³⁰ กล่าวว่า คำว่า الْقُرْآن เป็นคำนามชี้เฉพาะ ไม่ใช่คำนามที่แผลงมาจากคำอื่นหรือมาจากคำกริยามะฮมุซ แต่เป็นชื่อเฉพาะที่กำหนดไว้สำหรับใช้เรียกถ้อยคำที่ถูกประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ อัชชาฟีอียให้เหตุผลว่าคำว่า الْقُرْآن ไม่ได้มาจากคำกริยา قَرَأ เพราะถ้ามาจากคำกริยา قَرَأ ก็เท่ากับว่าต้องเรียกทุกสิ่งที่ถูกอ่านว่า الْقُرْآن เช่นกัน ทว่าคำนี้เป็นชื่อเฉพาะสำหรับอัลกุรอาน เช่นเดียวกับชื่ออัครทูตและอัลอินญิล (al-Khaṭīb al-Bahgdādīy, 2001: 2/62)

อัลฟิรรออ์³¹ กล่าวว่า คำว่า الْقُرْآن เป็นคำนามที่แผลงมาจากคำว่า الْقُرَائِن ซึ่งเป็นพหูพจน์ของคำว่า قَرَيْنَةٌ อัลฟิรรออ์ให้เหตุผลว่าอายะฮ์ต่าง ๆ ของอัลกุรอานนั้นมีความเกี่ยวเนื่อง

²⁹ คำกริยามะฮมุซ (فعل مهموز) หมายถึง คำกริยาที่มีพยัญชนะฮัมซะฮ (i) อยู่ในคำกริยานั้น เช่นคำว่า قَرَأ ، سَأَلَ ، أَخَذَ คำกริยามะฮมุซเป็นชนิดหนึ่งของคำกริยาที่สมบูรณ์ (الفعل الصحيح) ซึ่งเป็นประเภทหนึ่งของการจำแนกคำกริยาโดยพิจารณาจากชนิดของพยัญชนะในคำกริยา

³⁰ al-Shāfi‘īy ชื่อเต็มว่า Muḥammad bin ‘Iḍrīs al-Shāfi‘īy มีสมณนามว่า Abū ‘Abdullah บรรพชนรุ่นแรกผู้เป็นนักวิชาการที่เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชาและโดดเด่นในด้านนิติศาสตร์อิสลาม ผู้เป็นปฐมบทแห่งสำนักคิดอัชชาฟีอียซึ่งเป็นหนึ่งจากสี่สำนักคิดที่สำคัญด้านนิติศาสตร์อิสลาม อัชชาฟีอียเสียชีวิตปี ฮ.ศ.204

³¹ al-Farra’a ชื่อเต็มว่า Yaḥyā bin Ziyād al-Daylamiy มีสมณนามว่า Abū Zakariyyā เป็นนักไวยากรณ์ภาษาอาหรับระดับแนวหน้าของสำนักกุฟะฮฺ เสียชีวิตปี ฮ.ศ.207

สัมพันธ์เสมือนเป็นเกาะรีนะฮฺ³² ของกันและกัน และพยัญชนะ ๖ ที่อยู่ในคำว่า *قارئ* เป็นพยัญชนะดั้งเดิมของคำนั้น (al-Sayūtiy, 2003: 1/87)

อัลอะซอะรีย³³ กล่าวว่า คำว่า *القرآن* เป็นคำนามที่แผลงมาจากคำว่า *قرن الشيء بالشئ* หมายถึงการรวมเข้าไว้ด้วยกัน เพราะสระอะและอายะฮฺต่าง ๆ ถูกรวบรวมเข้าไว้ด้วยกันในอัลกุรอาน (al-Zarkashshīy, 2001: 1/278)

2.4.1.2 นักวิชาการที่มีทรรศนะว่ามาจากคำกริยามะฮฺมุข

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกกลุ่มที่มีทรรศนะแตกต่างจากนักวิชาการกลุ่มแรก โดยกลุ่มนี้มีความเห็นว่าคำว่าอัลกุรอานนั้นมีรากศัพท์มาจากกริยามะฮฺมุข นักวิชาการกลุ่มนี้ได้แก่อัซซัจญญาญญ์และอัลลิหยานีย ซึ่งแต่ละท่านได้ให้รายละเอียดไว้ ดังนี้

อัซซัจญญาญญ์³⁴ กล่าวว่า คำว่า *القرآن* มาจากคำกริยามะฮฺมุขมาตรา *فُعَلَان* แผลงมาจากคำว่า *القرء* หมายถึง *الجمع* แปลว่าการรวม (al-Zarkashshīy, 2001: 1/278)

อัลลิหยานีย³⁵ กล่าวว่า คำว่า *القرآن* เป็นอาการนามมะฮฺมุขมาตรา *عُفْرَان* แผลงมาจากคำว่า *قُرِ* หมายถึง *لا* แปลว่าการอ่าน คัมภีร์นี้จึงหมายถึง *المقروء* (เป็นกรรมแปลว่าสิ่งที่ถูกอ่าน) โดยคำว่า *القرآن* เป็นกรรมที่ถูกใช้ในรูปของอาการนาม (al-Sayūtiy, 2003: 1/87)

ซึ่งทรรศนะสุดท้ายของอัลลิหยานียเป็นทรรศนะที่ผู้ประพันธ์ *Mabāhith fi ‘Ulūm al-Qur’ān* เลือกให้นำหนักมากที่สุด และเป็นทรรศนะที่ผู้วิจัยเลือกให้นำหนักเช่นเดียวกันด้วยเหตุผล 2 ประการ ดังนี้

1) เป็นทรรศนะที่สอดคล้องกับการให้คำนิยามของนักวิชาการด้านหลักการพิจารณาอัลกุรอาน โดยอัซซุรกอเนียนีย (al-Zurqānīy, 1996: 1/14) กล่าวถึงคำนิยามด้านภาษาศาสตร์ของคำ *القرآن* ว่าเป็นอาการนาม เป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า *القراءة* (แปลว่าการอ่าน)

³² เกาะรีนะฮฺ (*جزيرة* พหูพจน์ *قارئ*) คำนี้มีหลายความหมายซึ่งทุกความหมายบ่งชี้ถึงสิ่งหนึ่งที่ติดต่อกันเนื่องกับอีกสิ่ง คำนี้เมื่อใช้กับสตรีผู้อยู่คู่เคียงกับบุรุษ หมายถึง ภรรยา เมื่อใช้กับการให้ความหมายของคำ หมายถึง ข้อบ่งชี้ของคำ และเมื่อใช้กับข้อกฎหมาย หมายถึง ข้อสันนิษฐานทางกฎหมาย เป็นต้น

³³ al-‘Ash‘ariy ชื่อเต็มว่า ‘Alī bin ‘Ismā‘īl al-‘Ash‘ariy ผู้เป็นปฐมบทแห่งสำนักคิดอะซอะรียะฮฺ เสียชีวิตปี ฮ.ศ.324

³⁴ al-Zajjāj ชื่อเต็มว่า ‘Ibrāhīm bin al-Sariy มีสมญานามว่า Abū ‘Ishāq เสียชีวิตปี ฮ.ศ.311

³⁵ al-Lihyānīy ชื่อเต็มว่า ‘Alī bin Ḥāzim มีสมญานามว่า Abū al-Ḥasan เป็นนักไวยากรณ์ภาษาอาหรับที่มีชื่อเสียง เสียชีวิตปี ฮ.ศ.215

2) มีหลักฐานยืนยันจากตัวบทอัลกุรอานเอง โดยมีปรากฏคำว่า กุรอาน ที่สื่อความหมายถึง การอ่าน ในสุเราะฮ์อัลกียามะฮ์ ดังนี้

อัลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า

﴿ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْءَانَهُ ، فَإِذَا قَرَأَهُ فَاتَّبِعْ قُرْءَانَهُ ﴾

(الفیامة : 17-18)

ความว่า “แท้จริงหน้าที่ของเราคือการรวบรวมอัลกุรอาน (ให้อยู่ในทรงอกของเจ้า) และการอ่านเพื่อให้จดจำ, ดังนั้น เมื่อเราอ่านอัลกุรอาน เจ้าก็จงติดตามการอ่านนั้น”

(อัลกียามะฮ์: 17-18)

2.4.2 คำนิยามด้านศัพท์เฉพาะศาสตร์

เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปว่าอัลกุรอานคือถ้อยคำของอัลลอฮ์ ﷻ ที่มีคุณลักษณะเฉพาะอันเหมาะสมกับความสูงส่งของพระองค์ แตกต่างจากถ้อยคำของมนุษย์และถ้อยคำที่มนุษย์ทั่วไปรับรู้ผ่านประสบการณ์ (al-Zurqānīy, 1996: 1/18) ทว่าในความเป็น “ถ้อยคำ” มีรายละเอียดที่ส่งผลให้นักวิชาการให้คำนิยามของอัลกุรอานซึ่งเป็นถ้อยคำของอัลลอฮ์ ﷻ แตกต่างกัน โดยมีปรากฏอยู่ใน Manāhil al-‘Irfān fi ‘Ulūm al-Qur’ān (al-Zurqānīy, 1996: 1/18-22) ดังนี้

อชฺชุกรอนียแบ่งถ้อยคำ³⁶ (الكلام) ออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ ถ้อยคำที่เปล่งออกมาเป็นคำพูด (الكلام اللفظي) และถ้อยคำที่เป็นความนึกคิดอยู่ในจิตใจ (الكلام النفسي) ซึ่งถ้อยคำแต่ละประเภทสื่อความหมายได้ 2 ลักษณะ คือ สื่อถึงการกระทำและสื่อถึงสิ่งที่ได้รับจากการกระทำ โดยนักวิชาการแต่ละสาขายึดประเภทของถ้อยคำเป็นประเด็นศึกษาตามเนื้อหาวิชาการที่สาขาของตนศึกษาค้นคว้า นักวิชาการด้านวิชาภาษวิทยา³⁷ ที่มุ่งศึกษาถึงคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ

³⁶ ถ้อยคำแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ถ้อยคำที่เป็นคำพูดและถ้อยคำที่เป็นความนึกคิด โดยแต่ละประเภทสื่อความหมายได้ทั้งการกระทำและสิ่งที่ได้รับจากการกระทำ ด้านถ้อยคำที่เป็นคำพูดที่สื่อถึงการกระทำ ได้แก่ การขยับลิ้นและองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อเปล่งคำพูดจากฐานกำเนิดเสียง และถ้อยคำที่เป็นคำพูดที่สื่อถึงสิ่งที่ได้รับจากการกระทำ ได้แก่ คำพูดที่ถูกเปล่งออกมาจากการขยับอวัยวะต่าง ๆ นั้น ด้านถ้อยคำที่เป็นความนึกคิดที่สื่อถึงการกระทำ ได้แก่ การเตรียมตัวและความพร้อมในการพูด และถ้อยคำที่เป็นความนึกคิดที่สื่อถึงสิ่งที่ได้รับจากการกระทำ ได้แก่ คำพูดในใจที่ผู้พูดนึกคิดไว้ว่าจะกล่าวออกไป (al-Zurqānīy, 1996: 1/18)

³⁷ นักวิชาการด้านวิชาภาษวิทยา (المتكلمون) เป็นผู้ที่ใช้ศาสตร์การภาษวิทยา (علم الكلام) และหลักการภาษวิธีเป็นเครื่องมือในการค้นหาลักษณะที่ยืนยันถึงหลักศรัทธาที่ถูกต้องและตอบโต้ข้อสงสัยคลุมเครือที่มีต่อศาสนาอิสลาม มีหลายสำนักคิดที่ใช้หลักการนี้ใน

ทั้งคุณลักษณะที่ชัดเจนและซ่อนเร้น จึงจับเอาถ้อยคำที่เป็นความนึกคิด มีลักษณะเป็นนามธรรมมา เป็นประเด็นศึกษาและให้คำนิยามของอัลกุรอานซึ่งเป็นคำพูดของอัลลอฮ์ ﷻ ออกมาในลักษณะหนึ่ง ในขณะที่นักวิชาการด้านมูลฐานนิยม³⁸ นักวิชาการด้านนิติศาสตร์อิสลาม และนักวิชาการด้านภาษา อารหรับ ที่มุ่งศึกษาในด้านภาษา ตัวบท และการค้นหาหลักฐานจากตัวบทเพื่อกำหนดข้อบัญญัติ ซึ่งล้วนแล้วต้องศึกษาจากตัวบทที่ปรากฏ จึงมุ่งประเด็นศึกษาไปที่ถ้อยคำที่เปล่งออกมาเป็นรูปธรรม และให้คำนิยามของอัลกุรอานในอีกลักษณะ โดยการให้คำนิยามอัลกุรอานที่แตกต่างกันของ นักวิชาการแต่ละศาสตร์ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.2.1 นักวิชาการด้านวิชาวิทยา (المتكلمون)

นักวิชาการด้านนี้มุ่งศึกษาถ้อยคำของอัลลอฮ์ ﷻ ในด้านของถ้อยคำที่เป็นความนึกคิดซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม โดยถ้อยคำที่เป็นความนึกคิดนี้สื่อความหมายได้สองลักษณะ คือ สื่อถึงการกระทำและสื่อถึงสิ่งที่ได้รับจากการกระทำ การให้คำนิยามของนักวิชาการกลุ่มนี้จึง เป็นไปตามการสื่อความหมายของถ้อยคำที่เป็นความนึกคิดด้วย โดยมีรูปแบบที่ต่างกัน ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ถ้อยคำที่เป็นความนึกคิดซึ่งสื่อถึงผู้กระทำ

นักวิชาการด้านวิชาวิทยาได้จับประเด็นการศึกษาว่าถ้อยคำของอัลลอฮ์ ﷻ คือถ้อยคำที่เป็นความนึกคิดซึ่งสื่อถึงผู้กระทำ จึงให้คำนิยามว่าอัลกุรอาน คือ คุณลักษณะดั้งเดิมของ ผู้เป็นเจ้าของที่สะท้อนมาเป็นถ้อยคำที่ทรงปัญญา จากแรกเริ่มคือสุเราะฮ์อัลฟาตีหะฮ์จนถึงสิ้นสุดที่ สุเราะฮ์อันนาศ

รูปแบบที่ 2 ถ้อยคำที่เป็นความนึกคิดซึ่งสื่อถึงสิ่งที่ได้รับจากการกระทำ

นักวิชาการด้านนี้ยังได้จับประเด็นการศึกษาว่าถ้อยคำของอัลลอฮ์ ﷻ คือถ้อยคำที่เป็นความนึกคิดซึ่งสื่อถึงสิ่งที่ได้รับจากการกระทำ จึงให้คำนิยามอัลกุรอานว่า คือ ถ้อยคำที่ทรงปัญญา และดั้งเดิมซึ่งสะท้อนมาจากความเป็นเจ้าของผู้เป็นเจ้าของ

การยืนยันหลักฐานและพรรณนาของตน เช่น สำนักคิดมูเตซลีฮะฮ์ (ตรรกะนิยม), สำนักคิดอะฮาอิเราะฮ์ (วิทยานิยม) ศาสตร์นี้เป็นที่รู้จัก ในชื่อเรียกอื่นด้วย เช่น เทววิทยา (علم التوحيد), เทววิทยาและการใช้เหตุผล (علم النظر و الاستدلال)

³⁸ นักวิชาการด้านมูลฐานนิยม (الأصوليون) เป็นผู้ที่ยึดตัวบทอย่างเคร่งครัดและใช้หลักการมูลฐาน (القواعد الأصولية) ในการวินิจฉัยตัวบทและกำหนดข้อบัญญัติทางศาสนา (หลักการมูลฐานคือหลักการในการวินิจฉัยตัวบทเพื่อกำหนดข้อบัญญัติ เป็นหลักการครอบคลุมที่ นำมาใช้กับเรื่องจำเพาะด้วย มีหลายประการ เช่น ความมั่นใจจะไม่สูญเสียไปเพราะความลังเล (اليقين لا يزول بالشك), ความยากเชิญจะ นำมาซึ่งความสะดวกสบาย ((المشقة تجلب التيسير)) นักวิชาการด้านนี้มุ่งเน้นที่ตัวบทและการดำเนินตามผู้นำสำนักคิดของตนเป็นสำคัญ กลุ่มนี้ยังเป็นที่รู้จักกันในชื่ออื่น ๆ เช่น จาริตนิยม

คำนิยามทั้งสองรูปแบบนี้จำเพาะในหมู่ผู้ศึกษาด้านวิชาวิทยาเท่านั้น ทว่านอกจากคำนิยามที่เป็นนามธรรมนี้ ยังมีคำนิยามอีกรูปแบบหนึ่งที่นักวิชาการทั้งด้านวิชาวิทยา ด้านมูลฐานนิยม ด้านนิติศาสตร์อิสลาม และด้านภาษาอาหรับ ใช้ในการศึกษาร่วมกัน โดยให้คำนิยามว่า อัลกุรอาน คือ ถ้อยคำปาฏิหาริย์ที่ประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เริ่มแรกด้วยสุเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์ และสิ้นสุดด้วยสุเราะฮ์อันนาส และจากคำนิยามนี้นักวิชาการด้านมูลฐานนิยม ด้านนิติศาสตร์อิสลาม และด้านภาษาอาหรับก็มีความคิดเห็นต่างกันอย่างเห็นอกเป็นอีกหลายทรรศนะ

2.4.2.2 นักวิชาการด้านมูลฐานนิยม(الأصوليون) ด้านนิติศาสตร์อิสลาม(الفقهاء) และด้านภาษาอาหรับ (اللغة العربية)

นักวิชาการเหล่านี้มุ่งศึกษาถ้อยคำของอัลลอฮ์ ﷻ ในด้านของถ้อยคำที่เปล่งออกมาเป็นคำพูดซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรม แม้ประเด็นมุ่งศึกษาจะเป็นสิ่งเดียวกันแต่การให้คำนิยามนั้นมีความต่างกัน ซึ่งความต่างนี้เกี่ยวเนื่องกับคุณสมบัติในถ้อยคำของผู้เป็นเจ้าของ 5 ประการ ได้แก่ 1) ความเป็นมุอฺญิซะฮ์ (ปาฏิหาริย์) 2) การประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ 3) การบันทึกไว้ในมุศหะฟ 4) การถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง และ 5) การอ่านเป็นการสักการะที่ได้ผลบุญ จากคุณลักษณะทั้ง 5 ประการ นักวิชาการได้ให้คำนิยามของอัลกุรอานแตกต่างกันเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การให้คำนิยามแบบสั้น

ในกลุ่มนักวิชาการที่ให้คำนิยามในรูปแบบนี้มีความคิดเห็นต่างกันอย่างเห็นอกเป็น 3 ทรรศนะ ได้แก่

ทรรศนะที่ 1 การให้คำนิยามโดยเจาะจงความเป็นปาฏิหาริย์เพียงคุณสมบัติเดียว โดยให้เหตุผลว่าความเป็นปาฏิหาริย์นั้นเป็นคุณสมบัติอันเป็นตัวตนของอัลกุรอาน เพราะอัลกุรอานเป็นสัญญาณอันยิ่งใหญ่ที่มายืนยันความสัจจริงของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ นักวิชาการกลุ่มนี้จึงให้คำนิยามว่าอัลกุรอาน คือ ถ้อยคำที่เป็นปาฏิหาริย์

ทรรศนะที่ 2 การให้คำนิยามด้วยคุณสมบัติความเป็นปาฏิหาริย์และการประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยให้เหตุผลว่าคุณสมบัติอื่นจากสองประการนี้ไม่จำเป็นสำหรับอัลกุรอาน เพราะอัลกุรอานเป็นที่ประจักษ์แจ้งในสมัยท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ด้วยคุณสมบัติสองประการนี้ นักวิชาการกลุ่มนี้จึงให้คำนิยามว่าอัลกุรอาน คือ ถ้อยคำที่เป็นปาฏิหาริย์ที่ถูกประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

พรรณชนะที่ 3 การให้คำนิยามด้วยคุณสมบัติการบันทึกในมุศหัฟและการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง โดยให้เหตุผลว่าคุณสมบัติทั้งสองนี้เพียงพอสำหรับจุดมุ่งหมายของอัลกรุอ่านแล้วเพราะเป็นการแจ่มแจ้งและจำแนกอัลกรุอ่านออกจากสิ่งอื่นทั้งหมด นักวิชาการกลุ่มนี้จึงให้คำนิยามว่าอัลกรุอ่าน คือ ถ้อยคำที่บันทึกในมุศหัฟและมีการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบที่ 2 การให้คำนิยามแบบกลาง

ในกลุ่มนักวิชาการที่ให้คำนิยามในรูปแบบนี้มีความคิดเห็นต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

พรรณชนะที่ 1 การให้คำนิยามด้วยคุณสมบัติการประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ , การบันทึกไว้ในมุศหัฟ และการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง นักวิชาการกลุ่มนี้จึงให้คำนิยามว่าอัลกรุอ่าน คือ ถ้อยคำที่ถูกประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้รับการบันทึกไว้ในมุศหัฟและมีการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง

พรรณชนะที่ 2 การให้คำนิยามด้วยคุณสมบัติการประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ , การถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง และการอ่านเป็นการสักการะที่ได้ผลบุญ โดยให้เหตุผลว่าการให้คำนิยามเช่นนี้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของนักวิชาการด้านมูลฐานนิยม นักวิชาการกลุ่มนี้จึงให้คำนิยามว่าอัลกรุอ่าน คือ ถ้อยคำที่ถูกประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้รับการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง และการอ่านถ้อยคำนั้นเป็นการสักการะที่ได้ผลบุญ

รูปแบบที่ 3 การให้คำนิยามแบบยาว

นักวิชาการกลุ่มนี้ได้รวบรวมคุณสมบัติทั้ง 5 ประการที่กล่าวไปแล้วข้างต้นไว้ด้วยกัน โดยให้คำนิยามว่าอัลกรุอ่าน คือ ถ้อยคำที่เป็นปาฏิหาริย์ซึ่งถูกประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้รับการบันทึกในมุศหัฟ มีการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง และการอ่านถ้อยคำนั้นเป็นการสักการะที่ได้ผลบุญ คำนิยามของอัลกรุอ่านตามพรรณชนะนี้เป็นการให้ความหมายที่หมดจด โดยครอบคลุมคุณสมบัติที่ยิ่งใหญ่ของอัลกรุอ่านและกางกันไว้จากสิ่งที่ทำให้เกิดความสับสนคลุมเครือ

การให้คำนิยามด้วยรูปแบบที่ 3 ของนักวิชาการด้านมูลฐานนิยม นิติศาสตร์อิสลาม และภาษาอาหรับ เป็นพรรณชนะที่ผู้ประพันธ์ Manāhil al-‘Irfān fi ‘Ulūm al-Qur’ān เลือกให้น้ำหนักมากที่สุด และเป็นพรรณชนะที่ผู้วิจัยเลือกให้น้ำหนักเช่นเดียวกันด้วยเหตุผล 2 ประการ ดังนี้

1) สอดคล้องกับการให้คำนิยามของนักวิชาการด้านหลักการศึกษาอัลกรุอ่านท่านอื่น ๆ เช่นที่มุฮัมมัด บิน ลุฎฟีเย อัสซิบบาฆ (Muḥammad bin al-Luṭfiy al-Ṣibbāgh, 1990: 25)

ได้ให้คำนิยามไว้ว่าอัลกุรอาน คือ ถ้อยคำของอัลลอฮ์ ﷻ ที่เป็นปาฏิหาริย์ เป็นวิรณที่มอบให้กับท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้รับการบันทึกไว้ในมุศหฟ มีการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง และการอ่านถ้อยคำนั้นเป็นการสักการะที่ได้ผลบุญ

2) เป็นการให้คำนิยามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ โดยงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาด้านลีลาวาทศิลป์ของอัลกุรอานและลีลาวาทศิลป์ในการแปลความหมายอัลกุรอานเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับตัวบทและความหมายที่ปรากฏ การจำกัดคำนิยามความหมายของอัลกุรอานจึงมุ่งที่ถ้อยคำที่เปล่งออกมา (الكلام اللفظي) เป็นสำคัญ

2.5 ความหมายของอัลกุรอาน

ถ้อยคำในอัลกุรอานรวมถึงถ้อยคำอื่น ๆ ที่มีลักษณะเป็นโวหารประกอบไปด้วยความหมาย 2 ชนิด คือ ความหมายที่หนึ่งหรือความหมายหลัก (المعاني الأولية أو المعاني الأصلية) และความหมายที่สองหรือความหมายรอง (المعاني الثانوية أو المعاني التابعة) โดยอัสซุรกอเนียนี (al-Zurqānīy, 1996: 2/19-21) ได้ให้รายละเอียดของความหมายแต่ละชนิดไว้ ดังนี้

ชนิดที่ 1 ความหมายที่หนึ่งหรือความหมายหลัก (المعاني الأولية أو المعاني الأصلية)

ที่เรียกความหมายชนิดนี้ว่าความหมายที่หนึ่งเพราะเป็นความหมายแรกที่ได้รับสารรับรู้และเข้าใจได้จากถ้อยคำ และเรียกความหมายชนิดนี้ว่าเป็นความหมายหลักเพราะเป็นความหมายที่เป็นแก่นของถ้อยคำนั้น ๆ ไม่ว่าผู้สื่อสารด้วยจะเป็นใคร และไม่ว่าถ้อยคำนั้นจะปรากฏอยู่ในภาษาใดก็ตาม

ชนิดที่ 2 ความหมายที่สองหรือความหมายรอง (المعاني الثانوية أو المعاني التابعة)

ที่เรียกความหมายชนิดนี้ว่าเป็นความหมายที่สองเพราะเป็นความหมายเพิ่มเติมที่ผู้รับสารรับรู้และเข้าใจถัดจากความหมายหลัก และเรียกความหมายชนิดนี้ว่าเป็นความหมายรองเพราะเป็นความหมายที่พลิกผันได้ตามปัจจัยแวดล้อม และเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพการณ์ของผู้ที่สื่อสารด้วย รวมถึงเปลี่ยนไปตามภาษาที่ใช้ในการสื่อสารถ้อยคำนั้น

2.6 วัตถุประสงค์ของอัลกุรอาน

อัลกุรอานถูกประทานลงมาโดยมีเหตุผลที่ครอบคลุมและจำเพาะ โดยนักวิชาการที่ศึกษาด้านหลักการพิจารณาอัลกุรอานได้เจาะจงวัตถุประสงค์ของอัลกุรอานไว้ 3 ประการ แต่เป็น 3 ประการที่ครอบคลุมถึงทุกสรรพสิ่งในจักรวาล ซึ่งอัซซุรกอเนียนี (al-Zurqānīy, 1996: 2/124-129) ได้แจกแจงรายละเอียดในเรื่องนี้ไว้ว่า ในการประทานอัลกุรอานลงมานั้น มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ เป็นทางนำ เป็นหลักฐานยืนยัน และการอ่านนั้นเป็นการสักการะที่ได้ผลบุญ

2.6.1 เป็นทางนำ

อัลกุรอานเป็นทางนำที่ประมวลพร้อมไปด้วยความครอบคลุม ความสมบูรณ์ และความชัดเจน มีการยืนยันหลายแห่งจากอัลกุรอานเองว่าอัลกุรอานนี้มาเพื่อเป็นทางนำ และเป็นข้อตักเตือนแก่ทุกคนที่ได้รับสารนี้

อัลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า

﴿ وَأَوْحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرْكُمْ بِهِ - وَمَنْ بَلَغَ ﴾

(الأنعام : 19)

ความว่า “และอัล-กุรอานนี้ก็ได้ออกประทานลงมาแก่ฉัน เพื่อที่ฉันจะได้ใช้อัลกุรอาน นี้ตักเตือนพวกท่าน และผู้ที่อัลกุรอานนี้ไปถึง”

(อัลอันอาม: ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 19)

และยังได้เน้นย้ำอีกว่า ผู้ได้รับสารนี้ก็คือมนุษย์ทั้งมวล

อัลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า

﴿ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ﴾

(الأعراف : 158)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า โอ้มนุษย์ทั้งหลาย! แท้จริงฉันคือเราะสุลของอัลลอฮ์มายังพวกท่านทั้งมวล”

(อัลอะอรอฟ: ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 158)

ความครอบคลุมของทางนำนี้ไม่จำกัดเฉพาะแต่เพียงมนุษย์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงสิ่งอื่นที่อยู่คนละมิติกับมนุษย์ด้วย

อัลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า

﴿وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصتُوا فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ قَوْمِهِم مُّندِرِينَ ۚ قَالُوا يَنْقُومَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِن بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي إِلَىٰ الْحَقِّ وَإِلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ۚ يَنْقُومَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَءَامِنُوا بِهِ ۗ يَغْفِرَ لَكُمْ مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُمْ مِّنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ۚ وَمَنْ لَا يُجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءُ ۗ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾

(الأحqاف : 29-32)

ความว่า “และจงรำลึกเมื่อเราได้ให้ญินจำนวนหนึ่งมุ่งไปยังเจ้า เพื่อฟังอัลกุรอาน ครั้นเมื่อพวกเขาปรากฏตัวต่อหน้าอัลกุรอาน พวกเขา กล่าวว่า จงนั่งฟังซิ เมื่อ (การอ่าน) จบลงแล้ว พวกเขาก็หันกลับไปยังหมู่ชนของพวกเขาเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ตักเตือน, พวกเขา กล่าวว่า โอ้หมู่ชนของเราเอ๋ย แท้จริงเราได้ฟังคัมภีร์ (อัลกุรอาน) ถูกประทานลงมาหลังจากมูซา เป็นการยืนยันในสิ่งที่ได้มีมาก่อน อัลกุรอาน เพื่อชี้แนะทางไปสู่สัจธรรม และแนวทางที่เที่ยงตรง, โอ้หมู่ชนของเราเอ๋ย จงตอบรับต่อผู้เรียกร้องของอัลลอฮ์เถิด และจงศรัทธาต่อเขา พระองค์จะทรงอภัยโทษจากความผิดของพวกท่านให้แก่พวกท่าน และจะทรงให้พวกท่านรอดพ้นจากการลงโทษอันเจ็บปวด, และผู้ใดที่ไม่ตอบรับผู้เรียกร้องของอัลลอฮ์ เขาจะไม่รอดพ้น (จากการลงโทษ) ในแผ่นดินนี้ และสำหรับเขาจะไม่มีผู้คุ้มครองอื่นจากพระองค์ คนเหล่านี้ อยู่ในการหลงผิดอย่างชัดแจ้ง”

(อัลอะหฺกอฟ: 29-32)

นอกจากความครอบคลุมแล้ว ทางนำนี้ยังมีความสมบูรณ์พร้อมเพราะประมวลไปด้วยสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์ทั้งสิ่งที่ต้องมีและสิ่งที่พึงมี ทั้งยังช่วยจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสม ดังเช่นที่มีปรากฏในอัลกุรอานถึงการจัดลำดับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับผู้เป็นเจ้าของ โดยอัลลอฮ์ ﷻ ชี้แนะไว้ในคัมภีร์ของพระองค์ว่า

﴿ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِن فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾

(الجمعة: 10)

ความว่า “ต่อเมื่อการละหมาดได้สิ้นสุดลงแล้ว ก็จงแยกย้ายกันไป ตามแผ่นดิน และจงแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์และจงรำลึกถึงอัลลอฮ์ให้มาก ๆ เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับชัยชนะ”

(อัลญุมอะฮฺ: 10)

การเป็นทางนำนี้ยังโดดเด่นที่ความชัดเจน โดยพบสิ่งนี้ได้ในทุกถ้อยคำของอัลกุรอานที่แต่ละคำนั้นจะประกอบไปด้วยความหมายหลักที่รับรู้ได้โดยปริยาย และความหมายรองที่พบเจอได้ยามพินิจพิจารณา ดังกล่าวนี้อาจทำให้นอกจากอัลกุรอานจะเป็นทางนำที่ครอบคลุมและสมบูรณ์แบบแล้ว ยังประมวลไปด้วยความชัดเจนและละเอียดลึกซึ้งอีกด้วย

2.6.2 เป็นหลักฐานยืนยัน

อัลกุรอานถูกประทานลงมาในหมู่ชนที่เป็นชนชั้นนำด้านการใช้ภาษา สุศาสนาทูตผู้ไม่รู้จักการอ่านและการเขียน ดังนั้นนอกจากอัลกุรอานจะเป็นพยานยืนยันความสัจจริงของการเป็นศาสนาทูตแล้ว อัลกุรอานก็ยังเป็นหลักฐานยืนยันถึงความสัจจะของถ้อยคำในอัลกุรอานเองด้วย นอกจากการยืนยันตัวเองแล้ว อัลกุรอานยังท้าทายทั้งมนุษย์และอมมนุษย์ให้ร่วมมือกันและประพันธ์ให้ได้เหมือนดังอัลกุรอาน

อัลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า

﴿ قُلْ لِّبَنِ آجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴾

(الإسراء: 88)

ความว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด แน่นอนหากมนุษย์และญินรวมกัน
ที่จะนำมาเช่นอัลกุรอานนี้ พวกเขาไม่อาจจะนำมาเช่นนั้นได้
และแม้ว่าบางคนในหมู่พวกเขาเป็นผู้ช่วยเหลือแก่อีกบางคนก็ตาม”

(อัลอิสรอฮ์: 88)

2.6.3 การอ่านอัลกุรอานถือเป็นการสักการะที่ได้ผลบุญ

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทำให้ถ้อยคำของพระองค์โดดเด่นเหนือกว่าถ้อยคำสามัญทั่วไป โดย
นอกจากเนื้อหาที่เป็นทางนำ การปรากฏที่เป็นหลักฐานยืนยันแล้ว พระองค์ยังกำหนดให้การอ่าน
อัลกุรอานนี้เป็นการสักการะที่ได้ผลบุญอีกด้วย แม้ว่าจะเป็นเพียงการอ่านโดยปราศจากการเข้าใจ
ความหมายก็ตาม

อัลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا
رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّن تَبُورَ ﴾

(ฟาฏร: 29)

ความว่า "แท้จริง บรรดาผู้อ่านคัมภีร์ของอัลลอฮ์ และดำรงการ
ละหมาด และบริจาคสิ่งที่เราได้ให้ เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเขา
โดยซ่อนเร้นและเปิดเผย เพื่อหวังการค้าที่ไม่ซบเซา(ขาดทุน)

(อัลฟาฏีร: 29)

จุดประสงค์ของอัลกุรอานข้อนี้มีปรากฏการยืนยันอยู่ในหะดีษของท่านนบี
มุฮัมมัด ﷺ ด้วยเช่นกัน

((عن ابن مسعود قال: قال رسول الله ﷺ "من قرأ حرفاً من كتاب الله
فله حسنة ولحسنه بعشر أمثالها ، لا أقول ألم حرف ، ولكن ألف
حرف ، ولام حرف ، وميم حرف"))³⁹

³⁹ หะดีษบันทึกโดย al-Tirmidhīy, 1975: 2910

ความว่า รายงานจาก अबดุลลอฮฺ บิน มัสอูด กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า "ผู้ใดที่อ่านอัลกุรอานเพียงอักษรเดียว เขาจะได้รับหนึ่งความดี และหนึ่งความดีนั้นเขาจะได้รับผลบุญถึง 10 เท่า ฉันไม่ได้กล่าวว่า อลิฟ ลาม มีม นั้นเป็นอักษรเดียว แต่ อลิฟอักษรหนึ่ง ลามอักษรหนึ่ง และมีมอีกอักษรหนึ่ง"

2.7 การแปลความหมายอัลกุรอาน

ด้วยกับความโดดเด่นของอัลกุรอานที่อยู่เหนือถ้อยคำและวรรณกรรมอื่น ๆ การถ่ายทอดความหมายอัลกุรอานจึงมีความละเอียดอ่อนและมีรายละเอียดมากกว่าการแปลทั่วไป ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาข้อมูลจากนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านหลักการพิจารณาอัลกุรอาน และพบว่ามียละเอียดในประเด็นเรื่องการแปลอัลกุรอานปรากฏอยู่ใน *Manāhil al-‘Irfān fī ‘Ulūm al-Qur’ān* (al-Zurqānīy, 1999: 2/131-144) ซึ่งผู้ประพันธ์หนังสือเล่มนี้ได้ให้รายละเอียดของการแปลอัลกุรอาน โดยพาดพิงไปถึงความหมายทางด้านภาษาศาสตร์ของ ترجمة ที่มี 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) การถ่ายทอดถ้อยคำของตน 2) การอธิบายถ้อยคำด้วยภาษาของถ้อยคำนั้น 3) การอธิบายถ้อยคำด้วยภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาของถ้อยคำนั้น 4) การถ่ายคำในภาษาหนึ่งด้วยคำจากภาษาอื่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายลักษณะที่ 1: การแปลอัลกุรอานในลักษณะของการถ่ายทอดถ้อยคำ

ในแง่ที่ความหมายโดยนัยของการแปลคือการถ่ายทอด ดังนั้น การแปลที่แรกเริ่มที่สุดจึงเป็นการแปลความคิดของตน เป็นการถ่ายทอดออกมาเป็นถ้อยคำให้ผู้อื่นเข้าใจ อัลกุรอานก็เช่นกัน การแปลที่แรกเริ่มที่สุดของอัลกุรอานคือการถ่ายทอดถ้อยคำของอัลกุรอาน เป็นการเผยแพร่ถ้อยคำของอัลกุรอานให้ไปถึงผู้ที่ยังไม่ได้รับถ้อยคำนั้น การแปลตามความหมายนี้เป็นสิ่งที่อนุญาตและส่งเสริมให้กระทำ โดยมีหลักฐานจากอัลกุรอานยืนยันในเรื่องนี้

อัลลอฮฺ ﷻ กล่าวว่า

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْكِتَابِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِمْ لَيُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّعْنُونَ ۗ ﴾

(البقرة: 159)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่ปิดบังหลักฐานอันชัดเจนและ
 ช้อแนะนำอันถูกต้องที่เราได้ให้ลงมาหลังจากที่เราได้ชี้แจงมันไว้
 แล้วในคัมภีร์สำหรับมนุษย์นั้น คนเหล่านี้แหละอัลลอฮฺจะทรงขับ
 ไล่พวกเขาให้พ้นจากความเมตตาของพระองค์ และผู้สาปแช่ง
 ทั้งหลายก็จะสาปแช่งพวกเขาด้วย”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ: 159)

ความหมายลักษณะที่ 2: การแปลอัลกุรอานในลักษณะของการอธิบายถ้อยคำด้วย
 ภาษาของถ้อยคำนั้น

จุดประสงค์ของการแปลตามความหมายนี้คือการอธิบายอัลกุรอานด้วยภาษา
 อารหรับ เป็นสิ่งที่อนุญาตให้กระทำได้โดยปริยายซึ่งอัลกุรอานเองก็เป็นหลักฐานยืนยันในเรื่องนี้ โดย
 แจกแจงถึงหน้าที่ของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ว่าต้องอธิบายอัลกุรอานแก่มวลมนุษย์

อัลลอฮฺ ﷻ กล่าวว่า

﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ﴾

(النحل: 44)

ความว่า “และเราได้ให้อัลกุรอานแก่เจ้าเพื่อเจ้าจะได้ชี้แจง
 (ให้กระจ่าง)แก่มนุษย์ซึ่งสิ่งที่ได้ถูกประทานมาแก่พวกเขา”

(อันนะฮล: 44)

เมื่อพิจารณาถึงการแปลตามความหมายนี้แล้วพบว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ทำหน้าที่
 เป็นผู้แปลอย่างดีที่สุด โดยทุกถ้อยคำและการกระทำของท่านนั้นเป็นการอธิบายตัวบทอัลกุรอาน
 สิ่งนี้ยังได้รับการถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบันด้วยการบันทึกไว้เป็นตัวบทอัลหะดีษ และด้วยการที่
 นักวิชาการด้านการอธิบายอัลกุรอานตั้งแต่อดีตเป็นต้นมาได้อธิบายตัวบทและบันทึกไว้เป็น
 ตำราตีพิมพ์

ความหมายลักษณะที่ 3: การแปลอัลกุรอานในลักษณะของการอธิบายถ้อยคำด้วย
 ภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาของถ้อยคำนั้น

จุดประสงค์ของการแปลตามความหมายนี้คือการอธิบายอัลกุรอานด้วยภาษาอื่นจากภาษาอาหรับ จึงมีสถานะใกล้เคียงกับการอธิบายอัลกุรอานด้วยภาษาอาหรับและมีข้อบัญญัติเดียวกัน เพราะทั้งสองนี้เป็นการนำเสนอความหมายอัลกุรอานตามความเข้าใจและความสามารถของผู้บรรยายในภาษาต่าง ๆ ที่ผู้คนเข้าใจ ไม่ใช่การแปลตัวอัลกุรอานหรือการถ่ายคำจากอัลกุรอาน การแปลตามความหมายนี้ผู้แปลต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์ของการอธิบาย (ตัฟซีร์) และกฎเกณฑ์ของการแปลด้วย โดยมีข้อพึงระวังว่าห้ามเขียนอายะฮ์อัลกุรอานด้วยตัวอักษรอื่นจากภาษาอาหรับ ให้เรียกการแปลแบบนี้ว่าเป็น “การแปลตัฟซีร์” หรือ “การตัฟซีร์อัลกุรอานด้วยภาษา...” ไม่ควรเรียกว่า “การแปลแบบอธิบาย” หรือ “การแปลโดยอรรถ” เพราะจะไปคาบเกี่ยวกับการแปลตามความหมายทั่วไปที่ผู้คนเข้าใจกัน

ความหมายลักษณะที่ 4: การแปลอัลกุรอานในลักษณะของการถ่ายคำสู่ภาษาอื่น

การแปลตามความหมายนี้พาดพิงถึงความหมายทางภาษาศาสตร์ความหมายที่ 4 ซึ่งตรงกับความหมายของการแปลตามที่ผู้คนทั่วไปเข้าใจ โดยสามารถนิยามแบบเคร่งครัดได้ว่าเป็นการถ่ายถ้อยคำของอัลกุรอานจากภาษาอาหรับไปเป็นภาษาอื่น และสามารถนิยามแบบผ่อนปรนได้ว่า เป็นการถ่ายความหมายถ้อยคำของอัลกุรอานจากภาษาอาหรับสู่ความหมายในภาษาอื่นจากภาษาอาหรับ โดยคำนึงถึงความหมายและเจตนารมณ์ของถ้อยคำนั้นด้วย การแปลความหมายอัลกุรอานตามการนิยามแบบเคร่งครัดนั้นเรียกว่า ตัรฎูมะฮฺ ฮัรฟียะฮฺ (ترجمة حرفية) หรือ ตัรฎูมะฮฺ ลัฟซียะฮฺ (ترجمة لفظية) หรือ ตัรฎูมะฮฺ มุสาویยะฮฺ (ترجمة مساوية) ส่วนการแปลความหมายอัลกุรอานตามการนิยามแบบผ่อนปรนนั้นเรียกว่า ตัรฎูมะฮฺ ตัฟซีรียะฮฺ (ترجمة تفسيرية) หรือ ตัรฎูมะฮฺ มะอฺนะวียะฮฺ (ترجمة معنوية)

จึงกล่าวได้ว่า การแปลความหมายอัลกุรอาน ตามความหมายของการแปลโดยทั่วไปนี้แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) การแปลโดยพยัญชนะ ซึ่งมุ่งเน้นที่การถ่ายคำจากภาษาต้นฉบับมาสู่ภาษาฉบับแปล โดยให้ความสำคัญกับภาษาต้นฉบับทั้งในด้านการรักษาโครงสร้างประโยค การเรียงลำดับคำ เรียกได้ว่าเป็นการแทนที่คำในภาษาต้นฉบับด้วยคำที่มีความหมายเดียวกันในภาษาฉบับแปล และ 2) การแปลโดยอรรถ หรือการแปลแบบอธิบาย หรือการแปลความหมาย เป็นการมุ่งเน้นที่การถ่ายความจากภาษาต้นฉบับมาสู่ภาษาฉบับแปล โดยให้ความสำคัญกับการให้ความหมายและรักษาเจตนารมณ์ของความหมายนั้นไว้

การแบ่งประเภทของการแปลความหมายอัลกุรอาน (ตามความหมายที่ 4) ของอัชชูรกอูนียมีลักษณะเป็นการแบ่งประเภทตามแนวทางดั้งเดิม คือแบ่งออกเป็น 2 ช่วงที่ตรงกันข้ามกันได้แก่ การแปลโดยพยัญชนะและการแปลโดยอรรถ ซึ่งนอกเหนือจากอัชชูรกอูนียแล้ว ยังมีนักวิชาการ

ด้านหลักการพิจารณาอัลกุรอานท่านอื่นที่แบ่งประเภทของการแปลความหมายอัลกุรอานในลักษณะที่ยืดหยุ่นกว่านี้ โดยมีปรากฏใน al-Tafsīr wa al-Mufasssīrūn (Muḥammad al-Dhahabiy, n.d.: 1/17-19) ซึ่งผู้ประพันธ์หนังสือเล่มนี้ได้แบ่งประเภทของการแปลอัลกุรอานออกเป็น 2 ประเภทหลัก และจากประเภทหลักก็ได้แยกออกเป็นชนิดย่อยอีกด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเภทที่ 1: ตัรฎูมะฮฺ ฮัรฟียะฮฺ (الترجمة الحرفية) หรือการแปลโดยพยัญชนะ หมายถึง การถ่ายคำจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยให้ความสำคัญกับการเรียงลำดับถ้อยคำ ประโยค สำนวน และรักษาความหมายของต้นฉบับเดิมไว้ ซึ่งสามารถแบ่งย่อยได้อีก 2 ชนิด ได้แก่

ชนิดที่ 1: ตัรฎูมะฮฺ ฮัรฟียะฮฺ มิซลียะฮฺ (الترجمة الحرفية المثلية) หรือการแปลโดยพยัญชนะแบบตรงตัว หมายถึง การแปลที่เป็นการเรียงถ้อยคำของอัลกุรอานด้วยภาษาอื่น เป็นการแทนที่โดยการนำคำศัพท์ สำนวน โครงสร้างประโยคของภาษาดั้งเดิมมาวางในตำแหน่งของถ้อยคำ สำนวน และโครงสร้างประโยคของตัวบทอัลกุรอาน โดยมุ่งให้คำในภาษาอื่นทำหน้าที่แทนคำในตัวบทอัลกุรอานทั้งในด้านความหมายและบทบัญญัติ

ชนิดที่ 2: ตัรฎูมะฮฺ ฮัรฟียะฮฺ บิฆัยริ มิซลียะฮฺ (الترجمة الحرفية بغير المثلية) หรือการแปลโดยพยัญชนะแบบไม่ตรงตัว หมายถึง การแปลตามตัวอักษรในลักษณะการเรียบเรียงถ้อยคำและสำนวนด้วยภาษาอื่น ซึ่งอาจเหมือน หรือคล้ายคลึง หรือแตกต่างกับคำภาษาอาหรับในตัวบทอัลกุรอาน โดยขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะทางด้านภาษาของผู้แปล

ประเภทที่ 2: ตัรฎูมะฮฺ ตัฟสีรียะฮฺ (الترجمة التفسيرية) หรือการแปลโดยอรรถ หมายถึง การถ่ายความหมายจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยเป็นการแปลที่อธิบายและให้ความหมายถ้อยคำด้วยภาษาอื่น โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการรักษาโครงสร้างหรือรูปแบบของประโยคเดิมไว้

ข้อมูลการแปลอัลกุรอานจากตำราทั้งสองฉบับนี้มีความโดดเด่นต่างกันไปตามคนละด้าน ในขณะที่ al-Zurqānīy อธิบายอย่างละเอียดลออในความหมายด้านภาษาศาสตร์ของการแปลและแบ่งการแปลตามความหมายลักษณะที่ 4 ออกเป็น 2 ประเภทหลัก Muḥammad al-Dhahabiy ก็ได้มาแจกแจงถึงชนิดของการแปลที่อยู่ภายใต้การแปล 2 ประเภทหลักนั้น จากข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงสามารถแบ่งการถ่ายทอดความหมายอัลกุรอานตามความหมายทางภาษาศาสตร์ออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1. การเผยแพร่ (تبليغ) 2. การอรรถอธิบาย (تفسير) และ 3. การแปล (ترجمة) ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นที่การแปล โดยเมื่อประมวลจากการจำแนกประเภทของการแปลของนักวิชาการด้านหลักการพิจารณาอัลกุรอานแล้วสามารถแบ่งการแปลออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ ตัรฎูมะฮฺ

หฺรฟียะฮฺ (ترجمة حرفية) หรือการแปลโดยพยัญชนะ และ ตฺรฎูมะฮฺ ตัฟสีรีย์ฮฺ (ترجمة تفسيرية) หรือการแปลโดยอรรถ ซึ่งตฺรฎูมะฮฺ หฺรฟียะฮฺหรือการแปลโดยพยัญชนะสามารถแบ่งย่อยออกได้อีก 2 ชนิด ได้แก่ ตฺรฎูมะฮฺ หฺรฟียะฮฺ มิซลียะฮฺ (ترجمة حرفية مثلية) คือการแปลโดยพยัญชนะแบบตรงตัว และตฺรฎูมะฮฺ หฺรฟียะฮฺ บิซอียริ มิซลียะฮฺ (ترجمة حرفية بغير مثلية) คือการแปลโดยพยัญชนะแบบไม่ตรงตัว โดยการแปลแต่ละประเภทนี้มีข้อบัญญัติที่แตกต่างกันไปในการนำมาใช้กับอัลกุรอาน

2.8 การแปลความหมายอัลกุรอานในมิติทางนิติศาสตร์

ในมิติทางนิติศาสตร์ของการแปลอัลกุรอานนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอใน 2 ด้าน ได้แก่ ข้อบัญญัติการแปลอัลกุรอานและข้อบัญญัติการอ่านคำแปลในละหมาด โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.8.1 ข้อบัญญัติการแปลอัลกุรอาน

การแปลที่มีข้อบัญญัติที่แตกต่างกันเมื่อนำมาใช้กับอัลกุรอานนี้ เป็นการแปลตามความหมายลักษณะที่ 4 ของคำนิยามทางภาษาศาสตร์ซึ่งจำแนกประเภทและชนิดได้ตามที่กล่าวไปแล้ว โดยการแปลในลักษณะนี้มีข้อบัญญัติที่ต่างกันในการนำมาใช้กับอัลกุรอาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

อฺซุรกอเนียนี (al-Zurqānīy, 1999: 2/39) อธิบายและให้คำนิยามการแปลตามความหมายลักษณะที่ 4 ไว้ โดยสามารถนิยามแบบเคร่งครัดได้ว่า เป็นการถ่ายถอดคำของอัลกุรอานจากภาษาอาหรับไปเป็นภาษาอื่น และสามารถนิยามแบบผ่อนปรนได้ว่า เป็นการถ่ายถอดความหมายถอดคำของอัลกุรอานจากภาษาอาหรับสู่ความหมายในภาษาอื่นจากภาษาอาหรับ โดยคำนึงถึงความหมายและเจตนารมณ์ของถ้อยคำนั้นด้วย การแปลความหมายอัลกุรอานตามการนิยามแบบเคร่งครัดนั้นเรียกว่า ตฺรฎูมะฮฺ หฺรฟียะฮฺ (ترجمة حرفية) หรือ ตฺรฎูมะฮฺ ลัฟซียะฮฺ (ترجمة لفظية) หรือ ตฺรฎูมะฮฺ มุสาวียะฮฺ (ترجمة مساوية) ส่วนการแปลความหมายอัลกุรอานตามการนิยามแบบผ่อนปรนนั้นเรียกว่า ตฺรฎูมะฮฺ ตัฟสีรีย์ฮฺ (ترجمة تفسيرية) หรือ ตฺรฎูมะฮฺ มะอฺนะวียะฮฺ (ترجمة معنوية) และกล่าวถึงข้อบัญญัติของการนำการแปลเหล่านี้มาใช้กับอัลกุรอานว่า ไม่เป็นที่อนุญาต เนื่องด้วยความเป็นไปไม่ได้ทั้งในด้านตรรกะและในด้านทบัญญัติ

มุฮัมมัด อัชชะอะบีย (Muhammad al-Dhahabi, n.d.: 1/17-21) ก็ได้ให้รายละเอียดในเรื่องนี้ไว้ด้วยเช่นกัน โดยกล่าวถึงการแปลโดยพยัญชนะแบบตรงตัว (الترجمة الحرفية المثلية) ว่าไม่อนุญาตให้นำการแปลชนิดนี้มาใช้แปลอัลกุรอาน หรือแม้แต่ในการแปลสิ่งอื่น ๆ การแปลชนิดนี้ก็ไม่สามารถทำได้อยู่แล้ว เพราะทำให้เกิดการสูญเสียความหมายและการสื่อสารไม่สัมฤทธิ์ผล ส่วนการแปลโดยพยัญชนะแบบไม่ตรงตัว (الترجمة الحرفية بغير المثلية) แม้จะใช้ได้ในการแปลสิ่งอื่นโดยทั่วไปได้ ทว่ากับอัลกุรอานนั้นไม่อนุญาตให้แปลด้วยการแปลชนิดนี้ ส่วนการแปลโดยอรรถ (الترجمة التفسيرية) ผู้ประพันธ์หนังสือเล่มนี้มีทรรศนะว่าให้ใช้การแปลชนิดนี้กับอัลกุรอานได้ โดยมีเงื่อนไขเบื้องต้น ดังนี้

1. การแปลนั้นต้องยึดโยงกับการตีฟีรเป็นสำคัญ โดยยึดเอาความหมายที่หนึ่งหรือความหมายหลักจากการอธิบายอัลกุรอานด้วยภาษาอาหรับ และไม่อนุญาตให้นำเสนอทรรศนะของผู้แปลไว้ในการแปลนั้น
2. ผู้แปลต้องมีหลักศรัทธาที่ไม่ผิดแผกไปจากสิ่งที่อัลกุรอานนำมา เงื่อนไขนี้สำหรับผู้อธิบายและตำราอธิบายที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลด้วยเช่นกัน
3. ผู้แปลต้องมีความรู้ในสองภาษาทั้งภาษาต้นฉบับและภาษาแปล มีความเชี่ยวชาญเชิงภาษาโดยรู้ถึงความหมายหลักและความหมายรอง เจตนาารมณ์ของคำ และสำนวนโวหารของทั้งสองภาษา เป็นต้น
4. ในการแปลนั้นต้องเขียนตัวบทอัลกุรอานและคำอธิบายกำกับไว้ด้วย เพื่อไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่าการแปลนี้เป็นการแปลถ้อยคำของอัลกุรอานโดยตรง

2.8.2 ข้อบัญญัติการอ่านคำแปลในละหมาด

เนื่องด้วยถ้อยคำของอัลกุรอานนั้นถูกกำหนดให้อ่านในละหมาดซึ่งเป็นการสักการะที่สำคัญเปรียบเสมือนเป็นเสาหลักของศาสนา การแปลความหมายอัลกุรอานในมิติทางนิติศาสตร์จึงมีความเกี่ยวเนื่องกับประเด็นนี้โดยตรง โดยอัซซุรกอเนียนี (al-Zurqānīy, 1996: 2/54-62) กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ว่า นักวิชาการด้านนิติศาสตร์อิสลามมีทรรศนะเกือบจะเป็นเอกฉันท์ว่าห้ามอ่านคำแปลอัลกุรอานไม่ว่าในการละหมาดหรือไม่และไม่ว่าคำแปลนั้นจะเป็นภาษาใดก็ตาม ทว่ามีความคิดเห็นจากสำนักคิดหะนะฟีที่แตกต่างไปจากทรรศนะส่วนใหญ่ จึงส่งผลให้มติในเรื่องนี้ไม่เป็นเอกฉันท์ โดยข้อคิดเห็นของนักวิชาการด้านนิติศาสตร์อิสลามในแต่ละสำนักคิด มีรายละเอียดดังนี้

2.8.2.1 สำนักคิดหะนะฟี

แม้ไม่ใช่ในการละหมาด แต่เหล่าผู้นำแห่งสำนักคิดทางนิติศาสตร์ก็มีเห็นตรงกันว่าไม่อนุญาตให้อ่านคำแปลอัลกุรอาน การห้ามนี้จึงทบทวนทวนเมื่อเป็นการอ่านคำแปลในการละหมาด ทว่าประเด็นที่ทำให้เกิดความเห็นต่างกันก็คือเมื่อมีการอ่านคำแปลในละหมาดแล้วละหมาดนั้นใช้ได้หรือไม่ โดยมีปรากฏในตำราหลายเล่มของสำนักคิดนี้ว่า อุบะฮ์นียะฮ์เคยกล่าวไว้ว่า เมื่อมีผู้ละหมาดอ่านคำแปลอัลกุรอานในละหมาดทั้ง ๆ ที่เขาก็สามารถอ่านอัลกุรอานภาษาอาหรับได้ การอ่านคำแปลนั้นก็เพียงพอสำหรับการละหมาดแล้ว หลังจากนั้นท่านก็มีทรรศนะที่เปลี่ยนไปโดยท่านกล่าวว่า “เมื่อมีความสามารถในการอ่านภาษาอาหรับก็ต้องอ่านอัลกุรอานภาษาอาหรับ ถ้าอ่านอื่นจากภาษาอาหรับในละหมาดถือว่าการละหมาดนั้นเป็นโมฆะ การนำถ้อยคำของมนุษย์มาแทนที่ไม่ได้ทำให้สิ่งที่อ่านนั้นกลายเป็นอัลกุรอานไปได้” ซึ่งการเปลี่ยนทรรศนะของ อุบะฮ์นียะฮ์ นี้เป็นการรายงานจากนักวิชาการระดับแนวหน้าของสำนักคิดหะนะฟี เช่น นูหุ บิน มัรยัม, อะลียุ บิน ญะอ์ด และ อุบัยกร อัรรอซี

เมื่อนักวิชาการเปลี่ยนทรรศนะแล้ว ทรรศนะเดิมก็ไม่ถือว่าเป็นคำพูดของนักวิชาการท่านนั้นอีกต่อไป เพราะการเปลี่ยนทรรศนะจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าทรรศนะเดิมนั้นยึดถือกันไม่ถูกต้อง จึงไม่ถือว่าการอนุญาตให้อ่านคำแปลอัลกุรอานในการละหมาดนั้นเป็นทรรศนะของสำนักคิดหะนะฟี (al-Zurqānīy, 1999: 2/56-57)

2.8.2.2 สำนักคิดมาลิกีย

มีปรากฏใน Ḥāshīyyah al-Dasūpiy alā Sharḥ al-Kabīr ว่า “ไม่อนุญาตให้อ่านอัลกุรอานด้วยภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาอาหรับ และไม่อนุญาตให้ตักบิรในการละหมาดด้วยภาษาอื่นจากภาษาอาหรับหรือด้วยคำไวพจน์ของภาษาอาหรับเอง ถ้าไม่มีความสามารถที่จะอ่านสุเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์ด้วยภาษาอาหรับก็ต้องให้ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านภาษาอาหรับเป็นอิมามนำละหมาดให้ ถ้ามีผู้เป็นอิมามนำละหมาดได้แต่ไม่ไปละหมาดตามเขาการละหมาดนั้นใช้ไม่ได้ แต่ถ้าไม่พบผู้ที่จะมาเป็นอิมามแล้ว การอ่านสุเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์ด้วยภาษาอาหรับก็ไม่จำเป็นกับคนผู้นั้น แต่ให้กล่าวรำลึกและสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ เป็นภาษาอาหรับแทน สำหรับผู้ที่บรรลุนิสันแล้วจำเป็นต้องศึกษาสุเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์ด้วยภาษาอาหรับ และทุ่มเทความพยายามในการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม” (Muḥammad bin 'Aḥmad al-Dasūqīy, n.d.: 1/232-236)

2.8.2.3 สำนักคิดซาฟีอี

มีปรากฏใน al-Majmū'a ว่า “ไม่อนุญาตให้อ่านอัลกุรอานด้วยภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาอาหรับ ไม่ว่าผู้ที่จะมีความสามารถในการอ่านภาษาอาหรับหรือไม่ก็ตาม และไม่ว่าการอ่านนั้นจะเป็นการอ่านในละหมาดหรือนอกละหมาดก็ไม่อนุญาตเช่นกัน ถ้ามีการนำคำแปลอัลกุรอานมาอ่านในละหมาดแทนตัวบทอัลกุรอานภาษาอาหรับ ไม่ว่าการอ่านนั้นจะดงามเช่นไรละหมาดนั้นก็ใช้ไม่ได้” (Yaḥyā bin Sharf al-Nawawī, n.d.: 3/379)

นอกจากนี้ยังมีปรากฏใน al-'Itqān ว่า “ไม่อนุญาตให้อ่านอัลกุรอานด้วยความหมาย เพราะฎิบรลินำกุรอานมาเป็นถ้อยคำและไม่ได้รับอนุญาตให้นำวิวรรณ์ลงมาเพียงเฉพาะความหมาย” (al-Sayūṭī, 2003)

2.8.2.4 สำนักคิดฮัมบะลี

มีปรากฏใน al-Mughnīy ว่า “ไม่อนุญาตให้อ่านอัลกุรอานด้วยภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาอาหรับ และไม่ให้แทนที่คำในภาษาอาหรับ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอ่านภาษาอาหรับได้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งถ้าหากอ่านภาษาอาหรับไม่ได้ก็จำเป็นต้องศึกษา หากไม่ทำเช่นนั้นทั้งที่มีความสามารถการละหมาดของเขาถือว่าใช้ไม่ได้” (Ibn Qudāmah, 2010: 1/526)

และยังมีปรากฏใน al-Muhallā ด้วยว่า “ผู้ที่เจตนาอ่านคำแปลเป็นภาษาอื่นของสุเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์ หรือส่วนหนึ่งจากสุเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์ หรือส่วนหนึ่งจากอัลกุรอานในการละหมาด หรือตั้งใจอ่านด้วยถ้อยคำที่ไม่ใช่ถ้อยคำที่อัลลอฮ์ ﷻ ประทานลงมา หรือมีเจตนาสลับตำแหน่งของถ้อยคำ การละหมาดของเขาใช้ไม่ได้ และผู้ที่ทำเช่นนั้นอยู่ในสถานะของผู้ชั่วช้า ส่วนผู้ที่อ่านภาษาอาหรับไม่ได้ก็ให้รำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยภาษาของเขาเอง” (Ibn Ḥazm, 2016: 3/254)

2.9 การแปลความหมายอัลกุรอานในมิติทางประวัติศาสตร์

การแปลอัลกุรอานนั้นมิเกิดขึ้นตลอดหน้าประวัติศาสตร์ตั้งแต่ปรากฏอัลกุรอานขึ้นมา โดยการแปลในแต่ละยุคสมัยก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการแปลอัลกุรอานที่มีขึ้นตลอดหน้าประวัติศาสตร์ และนำเสนอโดยแบ่งเป็น 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ การแบ่งยุคสมัยของการแปลอัลกุรอาน และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการแปลในแต่ละยุค มีรายละเอียดดังนี้

2.9.1 การแบ่งยุคสมัยของการแปลอัลกุรอานโดยพิจารณาจากสภาพโดยรวมของยุคสมัย ออกเป็น 3 ยุค

2.9.1.1 ยุคที่ 1: ยุคแรกเริ่ม

การกำหนดยุคนี้เริ่มต้นเมื่อมีวิวรรณ์จากปากฟ้ำมาสู่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ จนถึงการสิ้นสุดของราชวงศ์อุมัยยะฮฺ ยุคนี้อยู่ในช่วงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 7-8

(ค.ศ. 610-750/13 ปีก่อนฮิจญเราะฮ์ศักราช - ฮ.ศ. 132) ยุคแรกเริ่มนี้มีระยะเวลาประมาณ 140 ปี

ที่เรียกยุคนี้ว่ายุคแรกเริ่มเพราะว่าเป็นช่วงแรกของการเผยแพร่สัจธรรมจากปากฟ้ำ และเป็นช่วงเริ่มต้นของการก่อร่างอาณาจักรอิสลาม สภาพโดยรวมของยุคสมัยนี้ฉายให้เห็นอย่างชัดเจนในสองพื้นที่สำคัญซึ่งเป็นตัวแปรกำหนดทิศทางของแต่ละยุคสมัยไว้ ในพื้นที่หนึ่งนั้นคือสนามแห่งอำนาจ และอีกในพื้นที่หนึ่งคือสนามแห่งวิชาการ ในด้านสนามแห่งอำนาจของยุคแรกเริ่มนี้จะปรากฏ 2 ขั้วอำนาจให้เห็นอย่างชัดเจน ได้แก่ อำนาจใหม่(อิสลาม)และอำนาจเก่า(เปอร์เซียและโรมัน) อิสลามเป็นอำนาจใหม่ที่เกิดขึ้นในคาบสมุทรอาหรับพร้อมกับการปรากฏขึ้นของอัลกุรอานซึ่งเป็นธรรมนูญแห่งชีวิต และท่านบีมุฮัมมัด ﷺ ผู้นำธรรมนูญนี้มาฉายให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมในทุกด้านของชีวิต ด้วยกับภารกิจต่ออัลลอฮ์ ﷻ ผู้เป็นเจ้าของผู้เดียวและการยึดมั่นในอัลกุรอานที่เป็น การชี้นำจากผู้เป็นเจ้าของ อำนาจอิสลามซึ่งเป็นอำนาจใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพียงช่วงเวลาไม่ถึงหนึ่งศตวรรษหลังท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ เสียชีวิต อิสลามก็ได้แผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวางตั้งแต่มหาสมุทรแอตแลนติกในแอฟริกาเหนือจนถึงพรมแดนเมืองจีน นับว่าเป็นอาณาจักรที่กว้างใหญ่กว่าทุกอาณาจักรที่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์โลกก่อนหน้านี้ (ทวิศักดิ์ อุปมา, 2552: 102) ในยุคแรกเริ่มที่อำนาจใหม่ขยายตัวอย่างรวดเร็วนี้ อำนาจเก่าซึ่งได้แก่เปอร์เซียและโรมันก็อ่อนแอและล่มสลายไปในช่วงนี้ด้วย สมรภูมิกอดิสียะฮฺ (ค.ศ. 636/ฮ.ศ. 15) ในช่วงการปกครองของท่านอุมร์ บิน อัลค็อฎฏ็อบ (ค.ศ. 634-645/ฮ.ศ. 13-24) ทำให้เปอร์เซียสูญอำนาจลงอย่างสิ้นเชิง ดินแดนส่วนใหญ่ของเปอร์เซียกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอิสลาม ซีเรีย ปาเลสไตน์ อียิปต์ ซึ่งเป็นดินแดนในอาณานิคมของไบแซนทีนก็ได้รับการปลดปล่อยโดยกองทัพอิสลามและกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอิสลามในสมัยของท่านอุมร์ บิน อัลค็อฎฏ็อบ ด้วยเช่นกัน (Zidān Ahmad, 1998: 40) ในสมัยการปกครองของท่านมูอาวิยะฮฺ บิน อับดุลมุลิก (ค.ศ. 661-680/ฮ.ศ. 41-60) การพิชิตดินแดนที่เคยอยู่ใต้การปกครองของอำนาจเก่ายังคงดำเนินต่อไป ทำให้พร้อม ๆ กับการเติบโตและเข้มแข็งของอาณาจักรอิสลามซึ่งเป็นอำนาจใหม่นี้ อำนาจเก่าอย่างเปอร์เซียและโรมันก็ค่อย ๆ เสื่อมและสลายลงไปที่สุดในที่สุด

ในขณะที่สนามแห่งอำนาจกำลังเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในด้านสนามแห่งวิชาการ ก็ไม่ได้ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ในตอนต้นของยุคแรกเริ่มซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ มีชีวิตอยู่วิชาการด้านศาสนายังมีความบริสุทธิ์อยู่มาก เนื่องด้วยวิวัฒนาการซึ่งเป็นรากแห่งความรู้ยังมีความสดใหม่ และผู้ถ่ายทอดวิวัฒนาการสู่มวลชนก็ยังมีชีวิตอยู่ การเรียนการสอนในช่วงเวลานี้จึงเป็นการรับข้อมูลจากท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ โดยตรง การศึกษาในช่วงนี้เป็นการศึกษาที่ผูกพันอยู่กับมัสนิด มีการสร้างอัสศุฟฟะฮ์ซึ่งหมายถึงส่วนที่ต่อเติมจากมัสนิด เป็นสถานที่ที่มีผู้มาพักอาศัยอยู่และเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาวิชาการอิสลามด้วย ที่อัสศุฟฟะฮ์นี้มีการเรียนการสอนวิชาอัลกุรอาน ตัจญวีด และวิชาการอื่น ๆ (อิบรอฮีม ฌรณครักษาเขต, 2550: 16-17) ในหมู่เกาะหาบะษมีการบันทึกอัลกุรอานที่ได้ร่ำเรียนมาจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ แต่ยังไม่มีการจัดระบบการบันทึกเนื่องด้วยอัลกุรอานเป็นสิ่งที่พวกเขาจดจำได้อยู่แล้ว การบันทึกอัลกุรอานอย่างเป็นระบบเกิดขึ้นในสมัยท่านอับูบักร อัศศิดดีก (ค.ศ. 632-634/ฮ.ศ. 11-13) และในสมัยท่านอุษมาน บิน อัฟฟาน (ค.ศ. 645-656/ฮ.ศ. 24-35) ก็ได้คัดลอกสำเนาอัลกุรอานจากต้นฉบับที่บันทึกในสมัยท่านอับูบักรและเผยแพร่สำเนานั้นไปสู่เมืองต่าง ๆ

การศึกษาที่เคยผูกพันอยู่กับมัสนิดก็ขยายวงกว้างมากขึ้นมีโรงเรียนสำหรับเด็กที่เรียกว่า al-Kuttāb ซึ่งมักจะสร้างติดกับมัสนิดหรือบ้านของผู้สอน (ทวีศักดิ์ อุปมา, 2552: 113) ในตอนท้ายของยุคสมัยนี้มีการบันทึก ตรวจสอบ และจัดระบบอัลหะดีษ ทำให้ศาสตร์ด้านอัลหะดีษ กำเนิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในสมัยการปกครองของท่านอุมัร บิน อัब्ดุลอะซีซ (ค.ศ. 717-720/ฮ.ศ. 99-101) ในการจัดระบบอัลหะดีษนี้มีการรวบรวมหะดีษที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายอัลกุรอานด้วย จากนั้นการอธิบายอัลกุรอานจึงแยกตัวออกมาเป็นเอกเทศ เป็นศาสตร์อีกแขนงหนึ่งที่เป็นผลมาจากการก่อเกิดขึ้นของศาสตร์ด้านอัลหะดีษ (อาลี เสือสมิง, 2556: 107-108) แต่พร้อม ๆ กับการหยั่งรากลึกของของศาสตร์ด้านอัลกุรอานและอัลหะดีษนั้นก็มีการเกิดขึ้นสำนักคิดต่าง ๆ ที่มีสาเหตุมาจากความวุ่นวายทางการเมือง กลุ่มชีอะฮ์ที่สนับสนุนท่านอาลี เคาะวาริจญ์ที่แยกตัวจากท่านอะลี และมุรญิอะฮ์ที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดก็เกิดขึ้นในยุคแรกเริ่มนี้ด้วยเช่นกัน (อิมรอน มะลูลีม, กิติมา อมรทัต และ จรัญ มะลูลีม, 2550: 189)

ในส่วนวิชาการด้านอื่น ๆ ที่ปรากฏขึ้นในยุคแรกเริ่มนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเคลื่อนไหวของสนามแห่งอำนาจที่มีการพิชิตและขยายอิสลามไปสู่ดินแดนต่าง ๆ ทำให้เกิดการถ่ายโอนความรู้จากอารยธรรมเก่าผ่านการแปล กระบวนการแปลตำรารับตำราจากอารยธรรมเก่ามาเป็นภาษาอาหรับเริ่มมีขึ้นในตอนต้นของราชวงศ์อุมัยยะฮ์ โดยการริเริ่มของคอลิด บิน ยะซีด บิน มุอาวิยะฮ์ ผู้ได้รับการขนานนามว่า อัลหะกิม (จอมปราชญ์) การแปลตำราในยุคนี้ยังไม่แพร่หลายนัก เป็นเพียงความพยายามส่วนบุคคลทั้งของผู้ที่เป็นนักปกครองและไม่ใช่นักปกครอง มีความจำกัดและ

จำเพาะอยู่ในศาสตร์บางแขนงเท่านั้น การแปลในยุคนี้มีการหยุดชะงักลงบ้างเมื่อบุคคลผู้นั้นเสียชีวิต (อาลี เสือสมิง, 2556: 78-79) แม้จะไม่แพร่หลายในวงกว้าง แต่การแปลในยุคแรกเริ่มนี้ก็เป็นที่มั่นฐานที่ทำให้เกิดความคึกคักขึ้นของแวดวงการแปลสรรพวิทยาในยุคเรืองรอง

การแปลความหมายอัลกุรอานในยุคแรกเริ่มก็ไม่เป็นที่แพร่หลายเช่นกัน ในยุคนี้ยังไม่มี การแปลความหมายอัลกุรอานอย่างเป็นทางการจะเป็นรูปธรรม จะมีการแปลบ้างก็เพียงอายะฮ์อัลกุรอานที่ปรากฏ อยู่ในสารที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ส่งไปเจริญสัมพันธไมตรีกับเหล่ากษัตริย์ในยุคนั้น เช่น กิครอแห่ง เปอร์เซีย ก้อยศ็อรแห่งโรมัน นะญาซีเยแห่งหะบะชะฮ์ มะกุกิสแห่งอียิปต์ (Muhammad bin 'Abd al-Rahmān al-Shāry'i, 2002: 17) นอกจากนี้มีรายงานว่ามีการแปลความหมายอัลกุรอานปรากฏ ในสมัยเศาะหาบะฮ์ซึ่งเป็นช่วงต้นของยุคแรกเริ่มนี้ ท่านอับดุลเลาะฮ์ บิน อับบาส เคยถูกตั้งคำถามถึง ความหมายของคำว่า ก็อสะเราะฮ์ ในอายะฮ์ที่ 51 สูเราะฮ์อัลมุดดัซซิม ท่านตอบว่า “คำนี้ภาษา อาหรับหมายถึงเสือ ภาษาเปอร์เซียหมายถึง ชาร์ ภาษานับฎียะฮ์หมายถึง อรัยา และภาษาหะบะชะฮ์ คือ ก็อสะเราะฮ์” (al-Tabarīy, 2002: 29/170) ในปี ค.ศ. 706/ฮ.ศ. 127 ซึ่งเป็นช่วงท้ายของยุค แรกเริ่มก็มีการแปลความหมายอัลกุรอานเป็นภาษาเบอร์เบอร์ (Muhammad bin Sālih al-Fawzān, 2001: 16) แม้ว่าจะมีการแปลความหมายอัลกุรอานเกิดขึ้นในยุคนี้บ้าง แต่ก็ไม่แพร่หลาย และอยู่ในวงจำกัดอย่างมาก

2.9.1.2 ยุคที่ 2: ยุคเรืองรอง

การกำหนดยุคนี้เริ่มต้นเมื่อกำเนิดราชวงศ์อับบาสิยะฮ์จนถึงช่วงรุ่งเรืองของราชวงศ์ อุษมาเนียฮ์ ซึ่งอยู่ในช่วงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 8-16 (ค.ศ. 750-1566 / ฮ.ศ. 132-973) ยุคเรืองรองนี้มีระยะเวลาประมาณ 816 ปี

ที่ขนานนามยุคนี้ว่าเป็นยุคเรืองรองเนื่องจากว่าเป็นช่วงเวลาที่ยอดจักรอิสลามมี ความเจริญ รุ่งเรืองทั้งในพื้นที่ของสนามแห่งอำนาจและในพื้นที่ของสนามวิชาการ ในด้านสนามแห่ง อำนาจของยุคนี้ได้ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนผ่าน 2 มุมมอง มุมหนึ่งคือโลกมุสลิม อีกมุมหนึ่งคือโลก ยุโรป โลกมุสลิมในยุคเรืองรองมีอาณาเขตที่กว้างใหญ่ไพศาล นอกเหนือจากบริเวณมหาสมุทร แอตแลนติกในแอฟริกาเหนือจนถึงพรมแดนเมืองจีนซึ่งเป็นพื้นที่ของโลกมุสลิมในยุคแรกเริ่มแล้ว ในยุคเรืองรองยังได้ขยายอาณาบริเวณไปจนถึงสเปน เอเชียกลาง และชมพูทวีปอีกด้วย แม้ยุค เรืองรองนี้โลกมุสลิมจะมีอาณาบริเวณที่กว้างใหญ่แต่อำนาจการปกครองก็ไม่ได้เป็นของกลุ่มคนใด อย่างเบ็ดเสร็จ เกิดราชวงศ์ต่าง ๆ ซ้อนทับกันมากมาย สนามแห่งอำนาจของโลกมุสลิมในยุคนี้ไม่มี ความเป็นเอกภาพ แตกแยกเป็นส่วน ๆ แทบจะไม่มีอาณาจักรใหญ่โตที่มีอายุยาวนานได้เลย ตอนต้น ของยุคสมัยนี้เป็นช่วงเวลาของการปกครองระบอบคิลาฟะฮ์ของราชวงศ์อับบาสิยะฮ์ในแบกแดด

และหลังจากแบกแดดถูกทำลายโดยพวกมองโกลก็ได้ย้ายไปโคโร จนสุดท้ายคิลิเซียแห่งอับบาเซียสแห่งโคโรก็สลายตัวไปพร้อม ๆ กับการปรากฏตัวของอาณาจักรมุสลิมที่เข้มแข็งทางทหารอย่างอูมานิยะฮ์เติร์กประมาณช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15 (ค.ศ. 1400/ฮ.ศ. 800) (ทวีศักดิ์ อุปมา, 2552: 99) ช่วงเวลานี้เกิดสงครามครูเสดระหว่างมุสลิมกับคริสเตียนซึ่งเป็นสงครามที่ยืดเยื้อถึง 2 ศตวรรษ (คริสต์ศตวรรษที่ 11-13) เกิดการสู้รบกันหลายระลอกจนกระทั่งสิ้นสุดลงเมื่อพวกครูเสดสูญเสียที่มั่นสุดท้ายบนแผ่นดินใหญ่ของซีเรียในปี ค.ศ.1291 (ฟิลลิป เค ฮิตติ แพลโดยนิตยาภรณ์ พรหมปัญญา และคณะ, 2555: 995) ตั้งแต่ช่วงสงครามครูเสดนี้ รัฐมุสลิมในยุโรปซึ่งปกครองบริเวณคาบสมุทรไอบีเรียมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 8 เริ่มอ่อนแอลง หลังจากการล่มสลายของคิลิเซียราชวงศ์อุมัยยะฮ์แห่งสเปนในปี ค.ศ. 1031 ก็เกิดการรวมตัวอย่างไร้การควบคุมขึ้นเป็นรัฐขนาดเล็ก ๆ มากมาย รัฐเหล่านี้ต่อสู้ฆ่าฟันกันเอง (ฟิลลิป เค ฮิตติ แพลโดยนิตยาภรณ์ พรหมปัญญา และคณะ, 2555: 838) ทำให้มุสลิมในสเปนอ่อนแอและถูกแทรกแซงจนต้องสูญเสียรัฐแกรนาดาซึ่งเป็นที่ยึดมั่นสุดท้ายของมุสลิมในสเปนอย่างสิ้นเชิงในปี ค.ศ.1492/ฮ.ศ. 897 (ฟิลลิป เค ฮิตติ แพลโดยนิตยาภรณ์ พรหมปัญญา และคณะ, 2555: 860) แต่กระนั้นสนามแห่งอำนาจโดยรวมก็ยังเป็นของโลกมุสลิม ช่วงเวลาที่โลกมุสลิมอยู่ในยุคเรืองรองนี้โลกยุโรปอยู่ในยุคกลางที่ถูกขนานนามว่าเป็นยุคแห่งความมืดมน (คริสต์ศตวรรษที่ 5-15) เป็นยุคสมัยที่ถูกครอบงำโดยความเชื่อทางศาสนาแบบไสยศาสตร์และเป็นยุคชะงักงันของศิลปวิทยาการต่าง ๆ (สมเพียร เกษมทรัพย์, 2545: 101) จนกระทั่งในคริสต์ศตวรรษที่ 13 นักคิดนักเขียนในยุโรปเริ่มพยายามแหวกกรอบออกจากความมืดมนแห่งยุคสมัย แต่กระบวนกรดังกล่าวก็สะดุดลงเมื่อต้องเผชิญกับการต่อต้านจากศาสนจักรและอาณาจักรในคริสต์ศตวรรษที่ 14 กระบวนการเคลื่อนไหวของนักคิดนักเขียนนี้นับเป็นปฐมบทแห่งยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการที่ปรากฏเป็นรูปเป็นร่างอย่างชัดเจนในคริสต์ศตวรรษที่ 15 (คริส ฮาร์มัน แพลโดยอรรวรรณ คุณเจริญ นาวายุทธ, 2557: 284-285)

ในยุคที่ 2 ซึ่งสนามแห่งอำนาจมีความรุ่งเรืองในด้านสนามวิชาการก็เป็นพื้นที่ที่เรืองรองเช่นกัน ในยุคนี้วิชาการศาสนาได้รับการจัดระบบมากขึ้น เกิดสำนักคิดด้านนิติศาสตร์อิสลามอย่างเป็นรูปธรรม ด้านหลักการศรัทธาก็มีสำนักคิดเกิดขึ้นมากมายโดยมีสาเหตุมาจากการซึมซับวิทยาการต่าง ๆ จากกรีกและโรมันซึ่งเป็นอำนาจเก่าที่เคยรุ่งเรืองอยู่ในยุคคลาสสิก ศาสตร์ด้านอัลกุรอานก็ได้รับการจัดระบบในยุคนี้ มีนักอรรถาธิบายอัลกุรอานเกิดขึ้นมากมายและการประพันธ์ตำราอรรถาธิบายอัลกุรอานก็มีรูปแบบที่หลากหลาย (อิบรอเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต, 2550: 37-47)

วิชาการด้านอื่น ๆ ในยุคเรืองรองของโลกมุสลิมนี้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก มีการสร้างห้องสมุดเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายทั้งที่เป็นห้องสมุดสาธารณะ ห้องสมุดกึ่งสาธารณะ และห้องสมุดส่วนบุคคล มีหอดูดาวและสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ ดาราศาสตร์

และอื่น ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย (ทวิศักดิ์ อุปมา, 2552: 194-796) การศึกษาอย่างเป็นระบบได้ถูกจัดขึ้นให้ประชาชนทุกช่วงชั้น ในนครแบกแดดนั้นไม่เพียงเฉพาะการศึกษาขั้นต้นและสถาบันการศึกษาขั้นสูงเท่านั้นที่มีอย่างแพร่หลาย การศึกษาของผู้ใหญ่ก็ปรากฏขึ้นอย่างเป็นระบบโดยมีมัสญิดเป็นศูนย์กลางการศึกษา (ฟิลิป เค ฮิตติ แพลโดยนิตยาภรณ์ พรหมปัญญา และคณะ, 2555: 638-644) ในนครคอรีโดบานั้นมีโรงเรียนที่ไม่เรียกเก็บเงินถึง 27 แห่ง มหาวิทยาลัยแห่งคอรีโดบาได้พัฒนารุ่งเรืองมีคุณภาพสูงสุดในบรรดาสถาบันการศึกษาในโลกขณะนั้น สถาบันแห่งนี้ทำหน้าที่อัลอัชฮ์รในโคโรและนิซอมียะฮ์แห่งแบกแดด (ฟิลิป เค ฮิตติ แพลโดยนิตยาภรณ์ พรหมปัญญา และคณะ, 2555: 826) การแปลในช่วงแรกของยุคเรืองรองนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการแปลจากภาษาอื่นมาเป็นภาษาอาหรับ ต่อมานักศึกษาจากยุโรปได้เข้ามาศึกษาในโลกมุสลิมโดยเฉพาะในสเปน จึงเกิดขบวนการแปลงานวิชาการจากภาษาอาหรับสู่ภาษาละติน (ทวิศักดิ์ อุปมา, 2552: 195) ด้านสนามแห่งอำนาจของยุคเรืองรองนี้มีราชวงศ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นทับซ้อนกันซึ่งสิ่งนี้ส่งผลต่อสนามวิชาการ เพราะมีการแข่งขันกันเองในด้านสรรพวิทยาความรู้ระหว่างนครแบกแดดซึ่งอยู่ในโลกตะวันออกและนครอันดะลุสซึ่งอยู่ในโลกตะวันตก

ขณะที่การแปลสรรพวิทยาต่าง ๆ มีความคึกคักและมีสีสันมาตลอดยุคเรืองรอง ทั้งการแปลจากภาษาอื่นมาสู่ภาษาอาหรับที่มีขึ้นตั้งแต่ช่วงแรกของยุคและการแปลจากภาษาอาหรับสู่ภาษาอื่นที่เริ่มมีขึ้นในช่วงหลังของยุค แต่การแปลอัลกุรอานเพิ่งปรากฏขึ้นหลังจากการหลงไหลเข้าสู่ นครอันดะลุสของนักศึกษาและนักวิชาการทั่วยุโรปรวมไปถึงจากหมู่เกาะของอังกฤษด้วย (ฟิลิป เค ฮิตติ แพลโดยนิตยาภรณ์ พรหมปัญญา และคณะ, 2555: 910) ในปี ค.ศ. 1143 อัลกุรอานได้รับการแปลเป็นครั้งแรกเป็นภาษาละตินโดยบาทหลวงแห่งเรตินาโดยมีโรเบิร์ตแห่งเชสเตอร์และเฮอร์มานแห่งโบสถ์ดาลมาเทียเป็นหัวหน้า อัลกุรอานฉบับแปลที่เขียนด้วยลายมือนี้ถูกเก็บรักษาไว้ในโบสถ์ของบาทหลวงดังกล่าวเป็นระยะเวลา 4 ศตวรรษจนกระทั่งกำเนิดโรงพิมพ์ขึ้นที่ บลิ บลือองเดอร์ จึงได้มีการจัดพิมพ์อัลกุรอานฉบับแปลดังกล่าวขึ้น ณ เมืองบาเซล ในปี ค.ศ. 1553 หลังจากนั้นในยุโรปก็ปรากฏการแปลอัลกุรอานเป็นภาษาต่าง ๆ โดยเฉพาะภาษาฝรั่งเศส ('Abdullāh bin 'Abbās al-Nadwīy, แปลโดยซอและหุ เสือสมิงและอะหมัด สมะดี, 2526: 28-31) ความหมายอัลกุรอานฉบับแปลโดยชาวยุโรปนี้นับเป็นการเปิดศักราชให้กับการแปลความหมายอัลกุรอานทั่วโลก ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่โลกมุสลิมเริ่มเข้าสู่ยุคโรยรา

2.9.1.3 ยุคที่ 3: ยุคโรยรา

การกำหนดยุคนี้เริ่มต้นเมื่อราชวงศ์อูซมานียะฮ์ ซึ่งเป็นอาณาจักรสุดท้ายของมุสลิมเริ่มเสื่อมและสลายลงไป จนถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในช่วงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 16-21 (ค.ศ. 1566/ฮ.ศ. 973-ปัจจุบัน) ซึ่งยุคโรยรานี้มีระยะเวลาประมาณ 449 ปี

ที่ทำให้คุณลักษณะยุคนี้ว่าเป็นยุคโรยราเพราะเป็นช่วงเวลาในพื้นที่สำคัญทั้ง 2 พื้นที่ของโลกอิสลามอ่อนแอและร่วงโรย ในด้านสนามแห่งอำนาจนั้นราชวงศ์มุสลิมที่เกิดขึ้นและมีอยู่อย่างมากมายก็ทยอยเสื่อมและสลายลง จนกระทั่งอาณาจักรโมกุลซึ่งอยู่ในฝั่งตะวันออกสิ้นสุดในปี ค.ศ. 1857/ฮ.ศ. 1274 และอาณาจักรอูซมานียะฮ์ซึ่งอยู่ในฝั่งตะวันตกสิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1924/ฮ.ศ. 1342 ก็ถือเป็นการสิ้นสุดอำนาจของสถาบันคิลาฟะฮ์ซึ่งเป็นเอกลักษณ์การปกครองโลกมุสลิม (ทวิศักดิ์อุปมา, 2552: 243,245) การสูญอำนาจของโลกมุสลิมนี้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเรืองรองขึ้นของโลกตะวันตกและลัทธิจักรวรรดินิยม การล่าอาณานิคมที่แพร่ขยายไปทั่วโลก การยึดครอง แบ่งแยก และปกครองทำให้ดินแดนต่าง ๆ ถูกแบ่งขอยออกเป็นประเทศย่อย ๆ พื้นที่ที่เคยเป็นอาณาจักรกว้างใหญ่ กลายสภาพเป็นรัฐชาติ (มุหัมมัดรอฟลี แวะหะมะ, 2550: 300-301) ในช่วงเวลานี้ด้านโลกตะวันตกมีการสำรวจและค้นพบดินแดนใหม่ ๆ เกิดลัทธิล่าอาณานิคมขึ้น มีการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ การปฏิรูปทางการเมือง การปฏิวัติอุตสาหกรรม การปฏิวัติในอเมริกาและฝรั่งเศส เป็นยุคแบ่งบานของลัทธิประชาธิปไตย โลกก้าวเข้าสู่ยุคใหม่อย่างเต็มตัว (สมเพียร เกษมทรัพย์, 2545: 64-74)

ในขณะที่สนามแห่งอำนาจมีการเปลี่ยนแปลงและผันผวนอย่างมากรุนแรง ด้านสนามวิชาการก็มีความพลิกผันไม่น้อยเช่นกัน วิชาการของโลกมุสลิมเริ่มถดถอย ผู้ที่มีสติปัญญาดีจะถูกส่งไปร่ำเรียนที่ยุโรป เช่น อิบรอฮีม ซีนาศี นักศึกษาผู้ปราดเปรื่องของราชวงศ์อูซมานียะฮ์ถูกส่งไปประเทศฝรั่งเศส แม้จะเริ่มถดถอยแต่ในยุคนี้ก็ยังมียุทธศาสตร์การศึกษาเกิดขึ้นทั้งโรงเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย (Mahayudin Haji Yahya & Ahmad Jelaniy Halimiy, 1994: 444) การศึกษาถูกแบ่งออกเป็น 2 ระบบ ได้แก่ ระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมและระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ ระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมหรือที่เรียกได้ว่าเป็นระบบการศึกษาศาสนามีปรัชญาการศึกษาที่ตั้งอยู่บนการศรัทธาว่าวิวรรณ์เป็นแหล่งที่มาของความจริงแท้ ซึ่งต่างจากระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ที่ไม่ยอมรับว่าวิวรรณ์เป็นแหล่งที่มาของความรู้ แต่จะยอมรับความรู้ที่ได้รับการพิสูจน์ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น ระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่นี้ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาตะวันตกและลัทธิโลกนิยม (Basriy G., 1991: 17) ในยุคนี้การอธิบายอัลกุรอานมีความหลากหลายมากขึ้น อาทิ การอธิบายอัลกุรอานในแง่มูฮัมทางวิทยาศาสตร์ การอธิบายในแง่มูฮัมทางสังคมศาสตร์ ('Abd al-Ghafur Mahmud Mustafa J'afar, 2007: 629) ซึ่งความหลากหลายนี้มีทั้งแบบที่ยึดมั่นในรากของศาสนาอิสลามคืออัลกุรอานและอัลหะดีษ และแบบที่กลายพันธุ์ไปจนไม่เหลือเค้าของรากเดิม

ด้านวิชาการอื่น ๆ นั้น สรรพวิทยาทั้งหลายที่โลกมุสลิมรักษาไว้โดยการถ่ายทอดมาจากอารยธรรมเก่ารวมทั้งวิชาการที่มุสลิมผสมผสานและริเริ่มคิดค้นขึ้นมานั้นถูกถ่ายโอนไปยังโลกตะวันตกผ่านแหล่งอารยธรรมอิสลามที่รุ่งเรือง 3 แห่งด้วยกันคือ แคว้นอันดะลุส ซิซิลี และดินแดน

เอเชียไมเนอร์ (อาลี เสือสมิง, 2556: 496) อันที่จริงแล้วการถ่ายโอนอารยธรรมนี้เริ่มมาตั้งแต่ช่วงหลังของยุคเรืองรอง เมื่อสิ้นศตวรรษที่ 3 ทั้งวิทยาศาสตร์และปรัชญาของอาหรับก็ได้รับการถ่ายทอดเข้าสู่ยุโรปโดยมีงานที่เกิดในสเปนทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง วิทยาศาสตร์แผนอาหรับได้ถูกนำเข้ามาสู่แคว้นลอร์เรน(โลธาริงเกีย)นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 10 สันถวไมตรีระหว่างกษัตริย์เยอรมันซึ่งอยู่ทางตอนเหนือกับเจ้ามุสลิมในสเปนเกิดขึ้นอยู่เนื่อง ๆ และก่อดอกออกผลทางปัญญา ทำให้การศึกษาแบบอาหรับสเปนได้แผ่ซ่านเข้าตลอดทั่วทั้งยุโรป (ฟิลิป เค อิตติ แพลโดยนิตยาภรณ์ พรหมปัญญา และคณะ, 2555: 910-914)

การแปลอัลกุรอานในยุคโรยรานี้เป็นกิจกรรมที่คึกคักและมีสีสันที่หลากหลาย โดยภาพรวมแล้วการแปลอัลกุรอานในยุคนี้จะมี 2 ประเภท คือ การแปลด้วยเจตนาที่ดีต่อศาสนาอิสลามและการแปลด้วยเจตนาที่ร้ายต่อศาสนาอิสลาม การแปลด้วยเจตนาที่ดีนั้นมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ที่ไม่เข้าใจภาษาอาหรับได้เข้าใจอัลกุรอาน ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 มีการแปลอัลกุรอานเป็นภาษาเปอร์เซียและภาษาอูรดูโดยผู้ปกครองของราชวงศ์โมกุล มีเป้าหมายเพื่อเชิญชวนประชาชนให้เอาใจใส่ต่อคัมภีร์อัลกุรอาน นับเป็นงานที่ยิ่งใหญ่และกล้าหาญเพราะเป็นการแหวกจากชนบทที่คุ่นชินของช่วงเวลานั้นที่อัลกุรอานจะไม่ถูกแปลเป็นภาษาใด ๆ (ทวีศักดิ์ อุปมา, 2552: 280) ในช่วงท้ายของยุคโรยรานี้การแปลอัลกุรอานเป็นภาษาต่าง ๆ ได้รับการยอมรับและมีความหลากหลายมากขึ้น ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีการแปลอัลกุรอานเป็นภาษาอังกฤษหลายสำนวน เช่น สำนวนของมาร์มาดุก พิคธอล สำนวนของยูสุฟ อาลี สำนวนของมุฮัมมัด อะลัด ('Abdullāh bin 'Abbās al-Nadwīy, แปลโดยซอและหุ เสือสมิงและอะหมัด สมะดี, 2526: 74-103) มีองค์กรที่ทำหน้าที่แปลอัลกุรอานเป็นภาษาต่าง ๆ และเผยแผ่ออกไปทั่วโลก ได้แก่ ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน นครมะดีนะฮ์ อัลมูเนาะเราะฮ์ และองค์กรอื่น ๆ เช่น องค์การฮัรรอปิฎาะฮ์ หรือสำนักบาตโลกมุสลิม (Markaz al-Tarjamāt, 2002: 5) ในขณะที่การแปลอัลกุรอานด้วยเจตนาที่ดีดำเนินไปอย่างมีชีวิตชีวานั้น การแปลอัลกุรอานด้วยเจตนาที่ร้ายก็ไม่ได้หยุดตัวเองเช่นกัน การแปลชนิดนี้ได้แก่การแปลโดยนักบูรพาคดี เช่น การแปลอัลกุรอานของโรเบิร์ตและเฮอ์มานน์ ('Abdullāh bin 'Abbās al-Nadwīy, แปลโดยซอและหุ เสือสมิงและอะหมัด สมะดี, 2526: 28) และการแปลโดยกลุ่มลัทธิต่าง ๆ ที่หันห่างออกจากอิสลาม เช่น การแปลโดยกลุ่มอะตาเติร์กและกลุ่มกือดยานีย (มุรียูฮ์หมัดและนาอิม บุนญมาเลิศ, 2536: 66,69)

2.9.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการแปลในแต่ละยุค

2.9.2.1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการแปลในยุคแรกเริ่มและยุคเรืองรอง

การแปลความหมายอัลกุรอานในยุคแรกเริ่มและยุคเรืองรองนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือไม่เป็นที่แพร่หลายและอยู่ในวงจำกัด ในช่วงแรกเริ่มแม้ว่าจะเริ่มมีการถ่ายโอนความรู้จากอารยธรรมเก่าผ่านการแปล แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีการแปลความหมายอัลกุรอานอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม เช่นเดียวกันกับยุคเรืองรองที่แม้ว่าการแปลจะเป็นกิจกรรมที่คึกคักและมีสีสันมาตลอดยุคสมัย แต่การแปลอัลกุรอานก็เพิ่งปรากฏขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในตอนท้ายของยุคนี้ซึ่งเป็นช่วงรอยต่อสู่ยุคโรยรา ซึ่งความจำกัดของการแปลอัลกุรอานในยุคแรกเริ่มและยุคเรืองรองนี้มีปัจจัยดังต่อไปนี้

1) ในช่วงแรกของยุคแรกเริ่มศาสนาอิสลามจะแพร่หลายอยู่บริเวณคาบสมุทรอาหรับเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในภาษาอาหรับซึ่งเป็นภาษาของอัลกุรอานอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องมีการแปลใด ๆ

2) แม้เมื่อศาสนาอิสลามเริ่มเผยแผ่ออกไปนอกบริเวณคาบสมุทรอาหรับสู่ดินแดนและกลุ่มชนที่ต่างภาษาและชาติพันธุ์ แต่ศาสนาอิสลามก็เผยแผ่ออกไปด้วยภาษาอาหรับซึ่งเป็นภาษาของอัลกุรอาน เมื่อสารแห่งอิสลามไปถึงกลุ่มชนใดพวกเขาก็กระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ภาษาของสารนั้น ทำให้ภาษาอาหรับแพร่หลายไปในทุกดินแดนที่อิสลามเข้าไปถึง (Muhammad bin 'Abd al-Rahmān al-Shāry'i, 2002: 5)

3) ชนชั้นผู้ปกครองกำหนดให้ภาษาอาหรับเป็นภาษาราชการ (ทวีศักดิ์ อุปมา, 2552: 270) การเชิดชูภาษาอาหรับเช่นนี้ทำให้ประชาชนชนขยายต่อการศึกษาภาษาอาหรับแม้จะอยู่ในดินแดนที่ไม่ได้ใช้ภาษาอาหรับเป็นภาษาถิ่นก็ตาม สิ่งนี้เป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้คนในพื้นที่ต่าง ๆ สามารถทำความเข้าใจอัลกุรอานจากตัวบทภาษาอาหรับได้โดยตรง แต่ก็เป็นการลดทอนความกระตือรือร้นในการแปลอัลกุรอานไปโดยปริยาย

4) เป็นเรื่องปกติที่พลเมืองในดินแดนที่ถูกปกครองจะเลียนแบบชนชั้นผู้ปกครองในเรื่องภาษา เพราะผู้ถูกปกครองปรารถนาที่จะยกระดับตนเองให้ใกล้เคียงกับระดับของชนชั้นผู้ปกครอง (อาลี เสือสมิง, 2556: 467) ซึ่งเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้คนในดินแดนต่าง ๆ ที่อิสลามเข้าไปปกครองนั้นมีความรู้ความเข้าใจภาษาอาหรับเป็นอย่างดี

5) อัลกุรอานปรากฏขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 7 เป็นช่วงเวลาในโลกยุโรปอยู่ในยุคกลาง ซึ่งเป็นอานารยุค ผู้คนเลิกศึกษาเล่าเรียนหันมาสนใจแต่เรื่องปากท้องและความปลอดภัยในชีวิต (สมเพียร เกษมทรัพย์, 2545: 171) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ แม้แต่ผู้นำแคว้นต่าง ๆ ก็อ่าน

หนังสือไม่ออก (คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540: 219) สภาพสังคมเช่นนี้จึงทำให้ผู้คนไม่สนใจเรื่องการแปลและไม่มีความรู้มากพอที่จะทำการแปล

2.9.2.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการแปลในยุคโรยรา

การแปลอัลกุรอานในยุคโรยรานั้นมีความแตกต่างจากยุคแรกเริ่มและยุคเรืองรอง เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย การแปลอัลกุรอานกลายเป็นกิจกรรมที่คึกคักและมีสีสันเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

1) การกำเนิดสำนักบูรพาคดีศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรกในยุโรป ณ เมืองโตเลโด เมื่อปี ค.ศ. 1250 โดยมีจุดประสงค์เพื่อเตรียมคณะผู้เผยแผ่ศาสนาแก่ชาวมุสลิมและยิว สำนักบูรพาคดีนี้เองที่สนับสนุนให้มีการแปลอัลกุรอานเป็นภาษาละตินโดยมีจุดหมายเพื่อต่อต้านศาสนาอิสลาม (ฟิลิป เค ฮิตติ แปลโดยนิตยาภรณ์ พรหมปัญญา และคณะ, 2555: 910-914)

2) ความถดถอยด้านสนามแห่งอำนาจของโลกมุสลิมที่ส่งผลถึงความถดถอยของภาษาอาหรับ ชั่วอำนาจย้ายไปอยู่ทางโลกตะวันตกทำให้ภาษาของโลกตะวันตกเป็นที่นิยมขึ้นมาแทน

3) การเกิดขึ้นของลัทธิต่าง ๆ ทั้งลัทธิทางการเมืองและทางศาสนา เช่น กลุ่มอตาเติร์ก กลุ่มก๊อดยานีย ทำให้มีการแปลอัลกุรอานเพื่อรับใช้นโยบายของกลุ่มก้อนที่ตนสังกัด